

San Marcos

*Ñu wame yeriquiro buhe dɘcahye
(Mt 3.1-12; Lc 3.1-9, 15-17; Jn 1.19-28)*

¹ Ahri pũpɘ Jesucristo Cohãcjũ macɘno tiquiro yerire quehnoañe buheyere yahu dɘcaja.

² Cohãcjũ yere yahu mɘhtariquiro mɘnano Isaia tiquiro ojoariro sahata yahuye ijire. Ohõ saha ni ojoahye tiquiro:

Cohãcjũ tiquiro macɘnore ohõ saha niahye:
“Mɘhɘ pano mɘhɘre yahuyuatiquirore ohoyugɘ niaja.

³ Sa yero tiquiro masa marienopɘ waharota. Tiquirore tɘhoyequinare yahuro sañuducurota: ‘Mari pɘhtoro tiquiro ahtato pano mahare mari quehnoyuro saha quehnoana ijiyuya mɘsa. Mɘsa ñaÑe yerire bɘjɘa witiya,’ ni sañuducurota,” niahye Cohãcjũ, ni ojoahye Isaia.

⁴ Ñu wame yeriquiro masa marienopɘ buhee tiahye.

—Mɘsa ñaÑe yerire bɘjɘa witiya. Yojopɘre quehnoañe pehere comesaya. Sa yena wame yenohrina ijia. Mɘsa sa comesagũ ihñano Cohãcjũ mɘsa ñaÑe yerire borota, ni buhee tiahye tiquiro.

⁵ Sa yero ijipihtiyequina Judea dihta cjẽ macari cjẽna Jerusalẽ cjẽna mehna tiquiro cahapɘ esagũ ihñaño Ñu pehe Jordã wame tiri mapɘ wame yeahye tiquinare. Tiquinare tiquiro wame yegũ tiquina pehe tiquina ñaÑe yerire yahu yɘhdɘahye Cohãcjũre.

⁶ Sa yero Ñu camello poari suhtirore sañariquiro wahiquina cahsero mehna tãã dihoriquiro iji-ahye. Poreroare, umiquina nũcũ cjẽna umine ihyaẽ tiahye.

⁷ Sa yero ohõ saha ni buhee tiahye.

—Yũhũ bato yũhũ yũhdũoro tutuariquiro ahtarota. Quehnoa yũhdũariquiro ijire tiquiro. Tiquiro yero saha ijieraja yũhũ pehe. Sa yegũ tiquirore tũhotugũ, “Thyo ijigũ ijiaja yũhũ”, ni tũhotuaja yũhũ.

⁸ Mũsare wame yegũ aco mehna wame yei. Tiquiro pehe yũhũ yũhdũoro yerota. Espíritu Santore masa mehna ijiducugũ yerota, ni buhee tiahye Ñu.

*Ñu Jesure wame yeahye
(Mt 3.13-17; Lc 3.21-22)*

⁹ Sa ye ti pjere Jesu Nazarepũ Galilea yeh-
papũ ijiri macapũ ijiriquiro Jordã wame tiri mapũ
esahye. Topũ tiquiro esagũ Ñu wame yeahye
tiquirore.

¹⁰ Tiquiro wame ye tuhasagũ Jesu diapũ
ijiriquiro maja sadũca ẽhmũanopũ ihña mũoahye.
Ʋhmũse parĩ maa wahahye. To parĩ maagũta
Espíritu bujua yero saha Jesu bui dijia tahye.

¹¹ Sa yero ẽhmũsepũ yahuducuro ca tahye:

—Mũhũ yũhũ macũ yũhũ cahĩgũ ijire. Mũhũ
mehna tutuaro bucueaja, nino ca tahye
ẽhmũsepũ.

*Satana ñañene ye dutimahye Jesure
(Mt 4.1-11; Lc 4.1-13)*

¹² Ti pjere Jesure masa marienopũ Espíritu Santo
neahye.

¹³ Topure esaro cuarenta decori waro ijiahye. Watino pehe Jesu tiquiro ñañene yegũ ihña duaro ñañene ye dutimahye tiquire. Sa yero Jesu wahiquina nũcu cjẽna mehna ijiahye. Topure tiquiro ijigũ ihñañe angele pehe tiquire yedohoahye.

*Jesu Galilea yehpapure buhe dũcahye
(Mt 4.12-17; Lc 4.14-15)*

¹⁴ Sa ye Ñure peresupure tiquina biha dapori bato Jesu pehe Galilea yehpapure quehnoañe buheyere Cohãcjũ pũhtoro ijiyere yahuro wahahye.

¹⁵ Ohõ saha ni yahuahye:

—Yojopure ohõ saha ijire. Cohãcjũ tiquiro pũhtoro ijiato mehenogã dũhsare. Mũsa ñañe yerire bujũ witiya. Sa yena quehnoañene came-saya. Quehnoañe buheyere tũhoya mũsa, ni buhee tiahye Jesu.

*Jesu pititiaro wahi yohyeyequinare “Yũhũ mehna cjãna ijiana ahtaya”, niahye
(Mt 4.18-22; Lc 5.1-11)*

¹⁶ Tire yahu tuhasaro Galilea wame tiri ditara dũhture cahapure esaro, ihñahye Simore, tiquiro bahũro Andre mehna. Tiquina wahi yohyeyequina ijiahye. Sa ye tiquina wẽñecjũre doque ñoñe niahye ti ditarapure.

¹⁷ —Yũhũ mehna cjãna ijiana ahtaya mũsa. Yũhũ mehna mũsa ahtagũ mũsa wahire ñehe cahmecoana mũsa ijiro saha Cohãcjũ yequina ijiatiquinare masare piji cahmecoana ijigũ yeitja mũsare. Yũhũ mehna mũsa ahtagũ sa yeana jare cõtja mũsare, niahye Jesu.

¹⁸ Tiquiro sa nigũ tũhoye tiquina wẽñecjũre cũ cã, tiquiro mehna wahahye.

19 Sa ye tiquina mehenogã yuhdu cã, Santiagore, tiquiro bahuro Ñu gãhure boca sahye tja. Tiquina pehe Zebedeo pohne ijiahye. Tiquina yaria yuc̣sap̣ wẽñec̣jare quehnoñe niahye.

20 Sa yero tiquiro pijiogã tiquina pehe tiquina pac̣rore, tiquirore yedohoyequina mehna yuc̣sap̣ cū cã, Jesu mehna wahahye.

*Waṭare c̣oriquiro Jesure piti cahye
(Lc 4.31-37)*

21 Sa ye tiquina Capernau wame tiri macap̣ esahye. Sa yero saurú ijigã judio masa buheri wuhap̣ buhero esahye tiquiro.

22 Sa yero tiquiro quehnoano masi pehoriquiro buhero usã judio masare buheyequina yero saha ijierahye tiquiro. Tiquiro sa buhegã ti maca cjēna ṭho maria wahahye.

23 Ti pjere ti wuhap̣ ijiriquiro waṭare c̣oriquiro ijiahye. Sa yero ohõ saha niahye Jesure:

24 —Ṃḥ Jesu Nazare cj̣ cariboeracãhña usãre. ¿Duhse yei ṭḥ niajari usãre? ¿Ṃḥ usãre butigã yei ṭḥ niajari? Cohãcj̣ mac̣ quehnoag̣ ṃḥ ijigã yuḥ masiaja, ni sañuducuahye tiquiro Jesure.

25 Tiquiro sa nigã ṭhoro Jesu tuhtiahye waṭare:
—Dihta mariahña. Duhuya tiquirore, niahye Jesu.

26 Sa yeye waṭa tiquirore yehrap̣ doque quehe sa tunugã yeye, tiquiro tutuaro sañuducuri watoa duhuahye tiquirore.

27 Sa ye ijipihtiyequina ti wuhap̣ dujiyequina ac̣a yuḥdu waha, ohõ saha niahye:

—Ahyou. ¿Ahri wahma buheye ijiajari? Tiquiro puhtoro yero saha dutire watĩare. Tiquiro dutigũ tiquina watĩa pehe yuħduħcaerare tiquirore, ni yahuducuahye ti wuħuħu dujiyequina tiquina basi.

²⁸ Sa ye meheñe decori batota duita ijipihtiyequina Galilea yehpa cjēna tire tiquiro sa yerire tuhoahye.

*Jesu Simo Pedro mareonore duti yuħduħgũ yeahye
(Mt 8.14-15; Lc 4.38-39)*

²⁹ Sa ye Jesu gũħu judio masa buheri wuħuħu ijiriquina wijiaa wahahye. Tiquina sa wijiaro bato Jesu, Santiago, Ñu, apequina tiquina mehna cjēna gũħure, Simo, tiquiro bahuro Andre mehna tiquina ya wuħuħu siho sajã sahye.

³⁰ Ti pjere Simo mareono ujuaye dohatiricoro cuñano bui ticoro cuñagũ ihñañe yahuahye Jesure.

³¹ Tiquina sa ni yahugũ tuħoro tiquiro pehe ticoro cahapu esaro, ticoro omocare ñehe, ticorore weje wahcõ dapoahye. Tiquiro sa weje wahcõ dapogũta ticorore ujuaye surua wahahye. Ti sa sururi bato ticorota ihyayere peoahye.

*Jesu peyequina dohatiyequinare yuħduħoahye
(Mt 8.16-17; Lc 4.40-41)*

³² Ñamicahapu asũ sajãri bato masa peyequina dohatiyequinare, watĩa cuoyequinare Jesu cahapu ne sahye.

³³ Sa ye ijipihtiyequina ti maca cjēna cahmecoa duħa sahye ti wuħuħu sopecahapu.

³⁴ Sa yero Jesu peyequina dohatiyequinare, peyequina watĩa cuoyequinare quehnoa wahagũ yeahye. Peyequina watĩare cohãhye. Sa yero

Jesure watña tiquirore masigũ ihñano Jesu pehe tiquinare yahuducu dutierahye.

Jesu buhe tinino wahahye

(Lc 4.42-44)

³⁵ Sa ye ñami cjũno wahcã, nahitia cjũgã masa marienopũ Cohãcjãre sinino wahahye Jesu.

³⁶ Tiquiro sa wahagũ ihñañe Simo gũhũ tiquirore macañe esahye.

³⁷ Sa ye tiquirore piti caye, ohõ saha niahye:

—Masa ijipihtiyequina mũhũre macañe nidi, niahye tiquina.

³⁸ Tiquina sa nigũ tũhoro ohõ saha niahye Jesu:

—Ahri macarine buhegũ ahtaũ yũhũ. Sa yena apeye macari ohõ cahagã cjẽ macaripũ wahaũhna mari. Yũhũ ti macari gũhũre buheitja, niahye Jesu tiquinare.

³⁹ Sa yero ijipihtiye Galilea yehpare buhe tini-ahye. Sa yero macaripe judio masa buheye wũhũsepũ buhero, watĩare masa mehna ijiye-quinare cohã wioahye.

Jesu cami bũcũ mũna wihirore yũhdũoahye

(Mt 8.1-4; Lc 5.12-16)

⁴⁰ Sa ye apequiro dohatiriquiro cami bũcũ mũna wihiro Jesure piti caro dũsepe curi mehna quehe sa siniahye:

—Mũhũ yũhũre yũhdũo duagũ yũhdũoya, niahye cami bũcũ mũna wihiro.

⁴¹ Tiquiro sa nigũ tũhoro Jesu tiquirore paja ihñahye. Sa yero tiquiro omocare siõdoqueo tiquirore ña peoahye. Sa ña peoro ohõ saha niahye:

—Tire ye duaja. Quehnoagũ ijiya mũhũ, niahye Jesu.

⁴² Tiquiro sa nigũta tiquiro cami ahbari yati maa wahahye. Quehnoa wahahye tiquiro.

⁴³ Tiquiro sa wahagũ ihũano Jesu tiquirore tutuaro mehna yahuahye:

⁴⁴ —Apequinare ahrire yahu siteracãhũa. Sa yahuerapegũta mũhũ pagũre pahire ihũoũa. Cohãcũ dutiye Moiserere tiquiro cũriro sahata yeya. Sa yegũ minicjũare ohoya pahire mũhũ quehnoagũ mũhũ waharire masare mũhũ ihũoatire, niahye Jesu. Sa ni tuhasa “Wahaya”, niahye tiquirore.

⁴⁵ Tiquiro sa yahu dutierapegũta tiquiro waha, ijipihtiye macari cjẽnare Jesu yerire yahuahye. Tiquiro sa yahuri bato Jesu masa peyequina ijiropũre waha masiedahye. Sa yero tiquiro meheñequinagã ijiropũ ijiahye. Topũ tiquiro ijigũ peye macari cjẽna tiquiro cahapũ esahye.

2

Jesu tini masieniquirore tinigũ yeahye

(Mt 9.1-8; Lc 5.17-26)

¹ Meheñe decori bato Jesu Capernaupũ tojoa wahahye. Wũhũpũ tiquiro ijigũ masa tũhoahye.

² Sa ye topũ masa peyequina cahmecoa, ti wũhũre wahpa wijiadũca saa wahahye. Sa yero Jesu tiquinare quehnoañe buheyere yahuahye.

³ Sa ye apequina gũhũ ahta, pititiaro mũmũa tini masieniquirore ne wihiahye.

⁴ Tiquina masa peyequina ijigũ ihũañe Jesu cahapũ sajã masiedahye. Sa ye tiquina wũhũ buipũ muji pahmare ne wedoqueo, Jesu bui

waro meheni copegã dahre, tini masieniquiروه tiqiuero cuñari cahsero mehna duhu dijiuahye Jesu caha waro. “Jesu ahriquiروه tiqiuero dohatiyere yuhduḡã yerota”, ni tuhotuahye tiquina.

⁵ Tiquina sa ni tuhotugã masino Jesu pehe dohatiriquiروه ohõ saha ni yahuahye:

—Yuh macu, muhu ñaño yerire cohã tuhasa, niahye Jesu tini masieniquiروه.

⁶ Tiquiروه sa nigũ tuhoje, usã acaye judio masare buheyequina topare dujiyequina tiquina basi ohõ saha ni tuhotumahye:

⁷ “Ahriquiروه sa ni yahuducueracãhdo. Cohãcjũre ñano yahuducuro nine tiqiuero. Masano mari yero saha ijiriquiروه ijire tiqiuero gũhu. Sa yero tiqiuero ahriquiروه ñaño yerire cohã masiedare. Cohãcjũ dihita masa tiquina ñaño yerire cohã masine”, ni tuhotumahye tiquina.

⁸ Tiquina sa ni tuhotugã ihñano Jesu tiquina tuhotuyere masino ohõ saha niahye:

—¿Duhse yena musa sa ni tuhotuajari?

⁹ “Muhu ñaño yerire cohã tuhasaja”, yuh nigũ, “Ni mehogu ijire”, yuhare nina nine musa masiedapenata. Tiquiروه tini masieniquiروه “Wahcãduca, wahaya”, yuh nigũ, tiqiuero tinigũ ihñana yuh nidi potota ijigũ duita masinata musa.

¹⁰ Yuh masu Cohãcjũ ohorigu ahri yehpapure masa tiquina ñaño yerire cohã masiaja yuh. Yuh sa cohãrire musa masiato saha ohõ saha tiqiuero wahagũ yeitja, niahye Jesu judio masare buheyequinare.

Sa ni tuhasa tini masieniquiروه ohõ saha niahye:

11 –Mũhũre niita niaja. Wahcãdũcaya. Mũhũ cuñari cahserore ne cãhña mũhũ ya wũhũpũ, ni-ahye Jesu tiquiore.

12 Tiquiore sa nigãta tini masieniquiro wahcãdũca sa, tiquiore cuñari cahserore ne, ijipihtiyequina tiquina ihñono wijiaa wahahye. Tiquiore sa yegã ihñañe tiquina ijipihtiyequina ihña acũaa wahahye. “Cohãcjũ tutuariquiore ijire. Ne mari ohõ saha yegãre ihñeda tii”, niahye tiquina basi.

Jesu Levĩre “Yũhũ mehna cjã ijiaacjũ ahtaya”, ni-ahye

(Mt 9.9-13; Lc 5.27-32)

13 Sa ye pari turi Jesu ditara dũhtũ cahapũ wahahye. Sa yero masa peyequina tiquiore cahapũ tiquina cahmecoagã ihñano tiquiore buheahye tiquinare.

14 Sa ye tuhasa topũ ijiriquiro waharo Levĩre Alfeo macũnore tiquiore dahrari tucũpũ boca sahye. Apequina mehna pũhtoa ye ijiatĩre wapa ne cohteyequina ijiahye Levĩ gãhũ. Tiquiore boca saro ohõ saha niahye:

–Yũhũ mehna cjã ijiaacjũ ahtaya mũhũ, niahye Jesu Levĩre.

Tiquiro sa nigã Levĩ pehe wahcãdũca sa, Jesu mehna wahahye.

15 Jesu mehna wahayequina peyequina ijiahye. Sa yero Levĩ ya wũhũpũ mesa cahapũ peyequina wapa ne cohteyequina mehna, “Ñano yeyequina”, tiquina niñequina mehna tiquiore buheyequina mehna dujiahye Jesu.

16 Topu tiquina dujiri bato apequina usã judio masare buheyequina, fariseo masa mehna Jesu tiquiro ihyagũ ihñahye tiquina. Sa ihñañe ohõ saha niahye:

—¿Duhsero ñano yeyequina, wapa ne cohteyequina mehna ihyajari Jesu? ni sinituahye judio masare buheyequina Jesu buheyequinare.

17 Tiquina sa nigũ tũhoro queoye mehna yũhtiahye Jesu:

—Dohatiyequina duturure macaedare. Dohatiyequina dihita duturure macare. Ñañequina dohatiyequina yero saha ijire. Sa yegũ ñañequina dihitare tiquina ñañe yerire bujua witi duti, quehnoañe pehere tiquinare comesagũ yegũ tagũ nii yũhũ. Tiquina basi “Quehnoana ijiaja usã”, ni tũhotuyequinare yedohogũ tagũ niedũ yũhũ, niahye tiquiro tiquinare.

Sijiyere Jesure sinituahye apequina

(Mt 9.14-17; Lc 5.33-39)

18 Ti pjere Ñu buheyequina, fariseo masa gũhũ Cohãcjũre ño peoye tehe, sijie tiahye. Sa ye masa Jesure sinituahye:

—Ñu buheyequina, fariseo masa buheyequina gũhũ Cohãcjũre ño peoye tehe sijire. ¿Duhse ye mahũ buheyequina sijierajari? niahye tiquina Jesure.

19 Jesu tiquiro tũhotuye mehna queoye mehna buhero tiquinare ohõ saha ni yũhtiahye:

—Ohõ saha ijire ti: Omoca duhteriquiro bose deco ijigũ tiquiro mehna cjẽna bujua witiro mehna ijierare. Sa ye sijiyequina ijierare. Sata

yuhũ buheyequina gũhũ yuhũ mehna ijiye, siji masiedare.

²⁰ Yuhũ Pacũ Cohãcjũ yuhũre tiquiro neari bato pũritare pari turi yuhũ buheyequina mehna ijisi yuhũ. Sa ye ti pjerũ yuhũ buheyequina gũhũ sijieta, niahye Jesu.

²¹ Panopũ cjẽ buheye mehna tiquina buhe more duagũ ihñano ohõ saha ni nemoahye Jesu tiquinare queoye mehna buhero.

—Ne wahma cahsero suhtiro cahsero mehna manano suhtirore sere ohõno cahmedare. Sa yegũ wahma cahsero mari coseri bato manano suhtirore weje cahmeco, paji yuhũaro tũhnũgũ yere. (Sata mana buheye wahma buheye mehna piti dahre buheraro cahmene.)

²² Sa yena ne uhse co bisiye core wahiquiro cahsero ajuropũre mana ajuropũre pose yeraro cahmene. Sa yegũ uhse co bisiye pahmuñepũ mana ajurore tũhnũ dijiaa wahare. Ti ajuro tũhnũgũ uhse co gũhũ ajuro gũhũ cohãa wahare. Sa yena uhse co wahma core wahma ajuropũ pose yero cahmene. (Sata wahma buheye mana buheye mehna buhe moredaro cahmene,) ni buheahye Jesu tiquinare.

Saurú ijigũ Jesu buheyequina trigo parorire peheahye

(Mt 12.1-8; Lc 6.1-5)

²³ Ape deco saurú ijigũ Jesu gũhũ trigo wesepe wahahye. Tiquiro buheyequina pehe trigo parorire pehe yuhũ cãhye.

²⁴ Tiquina sa yegũ ihñañe ohõ saha ni tuhtiahye fariseo masa Jesure:

—Tuhorĩña usãre. ¿Duhse ye mũhu buheyequina saurú mari sori deco ijiepegũta dahrajari? Mari dutiyere yuhduɖucaye nine, niahye tiquina Jesure.

²⁵⁻²⁶ Tiquina sa nigũ tũhoro Jesu tiquinare yuhtiahye. “Yũhu buheyequina yuhduɖucaye niedare”, nino taro ohõ saha niahye:

—Davi mũnano tiquiuro mehna cjẽna mehna mũja ahbaro, Cohãcjũ wũhũpũ sajã, Cohãcjũ ye pãre ihyahye. Sa yero tiquiuro mehna cjẽna gũhũre ti pãre ohoahye. Ti pãre pahia dihita ihyae tiahye. Cohãcjũ dutiye tiquina ojoari pũ apequnare ti pãre ihya dutierare. Ti pjere Abiatar wame tiriquiuro pahia pũhtoro ijiahye. ¿Davi gũhũ tire tiquina yerire Cohãcjũ yere tiquina ojoari pũre buherari mũsa? (Ti pãre ihyaro Cohãcjũre yuhduɖucaro niedahye. Miare ahri pjerire ihyaye yũhu buheyequina gũhũ Cohãcjũre yuhduɖucaye niedare,) niahye Jesu tiquinare.

²⁷ Sa ni tuhasa ohõ saha ni nemoahye:

—Sa yero Cohãcjũ saurú decore tiquina sori deco cũno, masa ya deco cũno nidi dahra wahyariquinare so dutiro. Ti deco cahacjẽna ijiatire cũno niedari masare.

²⁸ Sa yegũ yũhu masũ Cohãcjũ ohorigũ ahri deco saurú decore masa tiquina yeatire yahugũ ijigũ pũhto ijiaja, niahye Jesu tiquinare.

3

*Omoca bũhariquiuro quiti ijire
(Mt 12.9-14; Lc 6.6-11)*

¹ Sa ye Jesu usã judio masa buheri wũhũpũ esaro, sajãhye tja. Sa yero omoca bũhariquiuro gũhũ topũ

ijiahye. Sa ye ti wuhupɩ ijiyequina Jesu dihitare ihñadoque ohōahye.

² Saurú ijigũ Jesu omoca bahariquiore tiquiro yuhdogũ ihña duahye tiquina. Tiquiro sa yegũ ihñañe tiquirore yahusã duahye. “Mari sori decore Jesu dahraro nine”, ni yahusã duahye tiquina.

³ Sa yero ohō saha niahye Jesu omoca bahariquiore:

—Wahcãdaca saya. Ohõpɩ ahtaya, niahye.

Sa ni tuhasa ti wuhupɩ ijiyequinare yahuahye:

⁴ —¿Saurú ijigũ quehnoañene yegũ quehnoaedajari? ¿O ñañe yegũ pehere quehnoajari, mɩsa tãhotugũ? Saurú ijigũ masɩnore masogũ quehnoarĩne. Masɩnore wejẽgũ pehere quehnoaedare, ni yahuahye Jesu tiquinare.

Tiquiro sa niepegũta tiquina pehe ne yuhtierahye.

⁵ Tiquina sa yuhtieragũ ihñano Jesu tiquina mehna usuahye. Tiquina tãho dueragũ ihñano Jesu bɩjɩa witiahye.

—Mɩhɩ omocare siõ potoya, niahye tiquiro omoca bahariquiore.

Tiquiro sa nigũ tãhoro tiquiro omocare siõ potohye. Tiquiro siõ potogũta omoca quehnoa wahahye.

⁶ Sa omoca quehnoa wahagũ ihñañe fariseo masa wijiaa wahahye. Wijia, Herode mehna cjẽna mehna cahmecoa, “¿Dɩhse ye Jesure wejẽnatari mari?” niahye tiquina basi.

Masa peyequina ditara dɩhtɩ cahapɩ ijiahye

7-8 Sa ye Jesu tiquiro buheyequina mehna ditara cahap̄wahahye. Tiquina sa wahagũ ihñañe Galilea cjēna masa peyequina tiquiro bato esahye. Sa ye Judea yehpa cjēna, Jerusalē cjēna, Idumea yehpa cjēna, Jordā wame tiri ma ape sie pahrē cjēna, Tiro wame tiri maca cjēna, to cahap̄ ijiyequina, Sidō wame tiri maca cjēna, to cahap̄ ijiyequina mehna masa peyequina ijiptiyequina tiquiro yerire t̄ahoye, tiquiro cahap̄ esahye.

⁹ Sa ye masa peyequina ijiye, Jesu cahare bihsa d̄uca sahye. Sa yero Jesu yuc̄sare quehno pahsa dutiahye tiquiro buheyequinare.

¹⁰ Peyequina dohatiyequinare tiquiro ȳhd̄ogũ ihñañe apequina dohatiyequina ḡh̄ Jesure piha duaye, bihsa d̄uca sahye.

¹¹ Sa ye wat̄are c̄oyequina pehe Jesure ihñañe tiquiro cahap̄ d̄usepe curi mehna quehe sahye.

—M̄h̄ Cohãcjũ mac̄ ijire, ni sañuducuahye tiquina tiquiore.

¹² Sa yero tiquinare Cohãcjũ mac̄no tiquiro ijiyere tutuaro mehna apequinare yahu dutierahye Jesu.

Jesu tiquiro buheyequinare doce tiquiro ohoatiquinare bese docoahye

(Mt 10.1-4; Lc 6.12-16)

¹³ Sa ye Jesu c̄n̄p̄ m̄ja, tiquiro cahmeñequinare pijiahye. Tiquiro pijigũ t̄ahoye, tiquiro cahap̄ esahye tiquina.

¹⁴ Sa yero doce ̄m̄are tiquiro mehna cjēnare, tiquiro ohoatiquinare, apeye macarip̄are tiquiro yere buheatiquinare bese docoahye Jesu. Sa ye tiquina ya curua Jesu c̄riquina wame tiahye.

¹⁵ Sa yero dohatiyequinare y_hhd_uoatire, watĩare cohãti gũh_ure cũahye tiquinare.

¹⁶⁻¹⁹ Ahriquina ijiahye doce _um_ua Jesu tiquiro bese docoriquina: Simo, Santiago Zebedeo mac_uno, Ñu Santiago bah_uro, Andre, Felipe, Bartolomé, Mateo, Tomasu, Santiago Alfeo mac_uno, Tadeo, Simo celote ya curua cjãno ijimediquiro, Juda Iscariote, ahriquina ijiahye tiquiro bese docoriquina. Jesu Simore Pedro wame yeahye. Santiagore, Ñu mehna Boanerges wame yeahye. Boanerges “_Upo cjẽna”, nino nine. Juda Iscariote Jesure ihña tuhtiyequinare ihñ_ooatiqiro ijiahye.

—Jesu watĩno tutuayere c_uore, ni yahusãhye masa

(Mt 12.22-32; Lc 11.14-23; 12.10)

²⁰ Tiquinare bese doco tuhasa, dijia, Jesu tiquiro buheyequina mehna w_hh_up_u sajãa wahahye. Sa ye top_u pari turi masa peyequina cahmecoañe, bihsaa wahahye. Tiquina sa bihsagũ ihñano Jesu ihya masiedahye. Sa ye tiquiro buheyequina gũh_u ihya masiedahye.

²¹ Sa ye apequina Jesu acaye tire tãhoye tiquiro cahap_u esaye, tiquirore ñehemahye. “Tiquiro tãho masieniquiro waharo nine”, nimahye tiquina.

²² Apequina ohõ saha nimahye:

—Beelzebú tiquirore sa wahagũ yero niaga. Tiquiro watĩare cohãno, Beelzebú watĩa p_uhtoro tutuaye mehna tiquinare cohãre, nimahye Jerusalẽp_u ahtariquina _usã judio masare buheyequina.

²³ Tiquina sa nigũ tũhoro Jesu pehe tiquinare piji, tiquiro tũhotuye mehna queoye mehna yahuahye tiquinare, “Watĩno ye tutuaye mehna watĩare cohãgũ niedaja”, nino taro.

²⁴ –Watĩa tiquina basi cohã masiedare. Sa ye ihcã yehpa cjẽna tiquina basi cahme wejẽ, ti yehpa cjẽna yaria pihtia wahaboaga.

²⁵ Sa ye ihcã wũhũ cjẽna tiquina basi cahmequeñe ti wũhũ cjẽna waha pihtia wahaboaga.

²⁶ Sa yero Satana watĩa pahtoro pehe watĩare cohãno tiquina basita cahmequeñe nioboaga. Sa ye tiquina waha pihtia wahaboaga.

²⁷ Ohõ sahata ijire mari queoye mehna buhegã. Tutuariquiro ya wũhũpũ apequiro sajã sa yaque masiedare. Tutuariquirore dũhteraro tiquiro ya wũhũpũ sajã sa yaque masiedare. Tutuariquirore tiquiro dũhteri bato sajã sa yaque masine, ni yahuahye Jesu.

(Ohõ saha ni yahuahye watĩnore tiquiro yũhdũdũcarire yahuro. Watĩno tutuariquiro tiquiro ijiepegũta Jesu tiquirore yũhdũdũcare watĩare cohãno.)

²⁸ Sa ni tuhasa ohõ saha ni yahu nemoahye Jesu: –Poto niita niaja mũsare. Ijipihtiye ñaÑe masa tiquina yegũ tiquina yahuducugũ gũhũre Cohãcjũ bo masine.

²⁹ Sa boeperota Espĩritu Santore tiquina ñano yahuducugũ ti pũritare ne bosĩ. Tiquina sa nidi buhiri sa buhiri tiducuyequina ijietta, niahye Jesu tiquinare.

³⁰ Jesu Espĩritu Santo tiquiro tutuaye mehna watĩare tiquiro cohãepegũta “Tiquiro watĩno tutuaye mehna watĩare cohãno nine”, nimahye masa.

Tiquina sa nigũ tãhoro ti quitire Espiritu Santo quitire yahuahye Jesu tiquinare.

*Jesu acaye tiquirore pijahye
(Mt 12.46-50; Lc 8.19-21)*

³¹ Sa ye Jesu bahana tiquiro pacoro mehna wihi-ahye. Sa wihiye sopecahapũ ijiahye. Apequinare piji dutiahye tiquirore.

³² Sa ye masa tiquiro cahapũ dujiyequina yahuahye tiquirore.

—Mũhũ paco, mũhũ bahana mehna sopecahapũ mũhũre pijiri, niahye.

³³ Tiquina sa nigũ tãhoro ohõ saha niahye Jesu tiquinare buhero taro:

—¿Noa ijiajari yũhũ paco, yũhũ bahana gũhũ, mũsa ihñagũ? niahye tiquiro tiquinare buhero.

³⁴ Sa nino tiquiro caha dujiyequinare ihñano ohõ saha niahye:

—Ahriquina ijire yũhũ paco, yũhũ bahana yero saha ijiyequina. Cohãcjũ cahmeñene yere ahriquina.

³⁵ Sa yeyequina yũhũ bahũ, yũhũ baho, yũhũ paco yero saha ijire, ni buheahye Jesu tiquinare.

4

*Jesu oteriquiro quitire buheahye
(Mt 13.1-9; Lc 8.4-8)*

¹ Sa ye pari turi ditara dũhtũ cahapũ Jesu buhe dũcahye. Sa ye topũre buhe dũcarõ masa peye-quina tiquiro cahapũ tiquina cahmecoagũ ihñano Jesu pehe yucũsapũ buhe pahsahye. Sa ye masa pehe ditara dũhtũ cahapũ ducuahye.

² Sa yero Jesu peye tiquiro tãhotuye mehna piti dahre yahuahye tiquinare buhero.

³ —Ahri quitire tãhoya m̄asa, niahye tiquiro.

—Oteriquiro otero wahahye.

⁴ Tiquiro sa otegũ apeye pjeri maha dũhtũ cahapũ bora quehe sahye. Sa bora quehe saye pjerire minicjũa ahta, ihya cãhye.

⁵ Sa ye apeye pjeri utã pjeri watoa bora quehe sahye. Utã pjeri watoa dihta marieda cjũno ijiepegũ duita pihnimahye.

⁶ Sa pihniki ijieperota, asũ tutuaro asigũ nũhcori marieda, ñaia wahahye.

⁷ Apeye pjeri taa watoa bora quehe sahye. Taa pehe dia yũhdũa waha, oteri pehere wejẽ cãhye. Sa yero dũca mariedahye.

⁸ Apeye pjeri quehnoari dihtare bora quehe sahye. Quehnoano pihniñe ijiro quehnoano dũca tiahye. Apeye cjũ treinta pjeri, apeye cjũ sesenta pjeri, apeye cjũ cien pjeri dũca tiahye.

⁹ Ahrire quehnoano tãhoya m̄asa, niahye Jesu.

*Jesu quti mehna tiquiro buherire yahuahye
(Mt 13.10-17; Lc 8.9-10)*

¹⁰ Sa ye tiquina sehsaro ijije doce buheyequina, apequina Jesu mehna ijieyquina ti quitire masi duaye, Jesure sinituahye.

¹¹ Tiquina sa sinituri bato Jesu ohõ saha ni yahuahye:

—Cohãcjũ masa pũhtoro tiquiro ijijere, panopũ apequina tiquina masiedarire m̄sare masigũ yere Cohãcjũ. Apequina pehere sa yerare tiquiro. Tiquinare quti mehnata buheitja.

12 Sa ye tiquina ihñaepeta ihñedariquina yero saha tojoare. Sa ye tahoepeta masisi. Tiquina masiñe quehnoañe pehere comesaboaya. Tiquina sa comesagũ ihñano tiquina ñañe yerire boboaya Cohãcjũ. (Sa ijiepegũta tiquina pehe ne tũho duerare,) niahye Jesu.

Jesu oteriquiro quitire yahu pehoahye

(Mt 13.18-23; Lc 8.11-15)

13 Tiquiro sa nidi bato ohõ saha ni yahu nemoahye tiquinare:

—¿Ahri quitire tũhoena niajari mũsa? ¿Mũsa ahri quitire tũhoerana, dũhse apeye quitire tũhonatari mũsa? niahye Jesu tiquinare.

Sa ni tuhasa ohõ saha ni yahu nemoahye tiquinare:

14 —Oteriquiro tiquiro oteri pjeri quehnoañe buheye yero saha ijire.

15 Sa yero maha dũhtũ caha bora quehe sari pjeri quehnoañe buheye yero saha ijire. Sa yero masa quehnoañe buheyere tiquina tũhogũ ihñano Satana pehe ahta, ti buheye quehnoañe buheyere masi dutierare tiquinare, minicjũa ti pjerire tiquina dote nediro saha yero.

16 Sa ye utã pjeri watoa bora quehe sari pjeri quehnoañe buheye yero saha ijire. Sa ye masa quehnoañe buheyere tũho, bucueye mehna duita tũre tũho ñehe maa wahare.

17 Sa tũho ñehepeta utã pjeri watoa ijiye cjũ nũhcori marieñe cjũ yero saha ahriquina masa gũhũ tutuerare. Sa tutueraye, ñano yũhdũye, yeequina tiquina ijiri buhiri apequina tiquinare ñano yegũ ihñañe yee pehere duhu cãhre. Apequina

tiquinare ñano yegũ tire ihcãno sahaeraye, yeere duhu cãhre.

¹⁸ Sa ye taa watoa bora quehe sari pjeri quehnoañe buheye yero saha ijire.

¹⁹ Sa ye masa quehnoañe buheyere tãhoepeta, ahri yehpa cjẽne pajiro bujua witi tãhotuye, niñeru pehere cahĩne. Apee boro gãhare peye tutuaro cahmene. Tiquina sa ni tãhotugũ ti pehe quehnoañe buheyere cahmotare. Ti sa cahmotagũ masa quehnoañe pehere yerare.

²⁰ Sa ye quehnoari yehpapu bora quehe sari pjeri quehnoañe buheye yero saha ijire. Sa ye masa quehnoañe buheyere tãhoye tire cahmene. Sa masiñequina ijiye, Cohãcjũ tiquiro cahmeno sahata quehnoañene yere tiquina. Ihquẽquina mehenno quehnoañene yere treinta pjeri dũca tiro saha. Apequina bui cjũno quehnoañene yere sesenta pjeri dũca tiro saha. Apequina pajiro quehnoañene yere cien pjeri dũca tiro saha, ni yahuahye Jesu tiquinare.

*Jesu sihãria quitire buheahye
(Lc 8.16-18)*

²¹ Sa ni tuhasa ohõ saha ni nemoahye:

—Ne sihãriare dihi sutu docapu cũedare. Sa ye tiare cumuno docapu cũedare. Ëhmuanopu duhu peore quehnoano buhrio dutiye.

²² Ijipihtiye tiquina masiedarire came masa masieta. Sihãria buhriogũ mari ihña masino saha panopare tiquina masiedarire masieta masa.

²³ Ahrire quehnoano tãhoya masa.

24 Mehenogã masi duana mehenogã masinata. Pajiro masi duana pajiro masinata. Sa yena masa tãhona quehnoano tãho nãñã.

25 Quehnoano tãho nãñãriquiuro quehnoano masinota. Tãho nãñãeniquiuro, “Mehenogã tãhoaja”, tiquiuro niepegũta ti pehe butia waharota, niahye Jesu tiquinare.

Jesu trigore oteriquiuro quitire buheahye

26 Sa ni tuhasa ohõ saha ni yahu nemoahye:

—Cohãcjũ masa pãhtoro tiquiuro ijiye trigore oteriquiuro yero saha ijire.

27 Ote tuhasa bohrearo tiquiuro oteri pihniñene ihñare tiquiuro. “¿Dãhse pihni wijia ta dũcajari?” ni ihña masiedare oteriquiuro tiquiuro basi.

28 Ti oteri ti basi dũca tire. Pari pũgã wijia mãhtare. Came pari paro wijia, bũcũare.

29 Ti parori bũcũa tuhasagũ ihñano, pehere peheri pje ijigũ. (Tiquiuro ote, ti bũcũarire tiquiuro masiedaro saha Cohãcjũ yequina masa tiquina wahari gũhare yahu peho masiedare masa,) ni buheahye Jesu.

Mostaza pje quitire yahuahye Jesu

(Mt 13.31-32; Lc 13.18-19)

30 Sa ni tuhasa ohõ saha ni buhe nemoahye queoye mehna buhero:

—¿Ne Cohãcjũ masa pãhtoro tiquiuro ijiye yabe boro yero saha ijiajari, masa tãhotugũ? ¿Dise qiti mehna tire yahunatari?

31 Mostaza pjegã yero saha ijire Cohãcjũ pãhtoro ijiye. Ti pjegã tiquiuro otegũre meheni pjegã waro ijire.

32 Sa ijieperota ti pjegã quehnoano pihnine. Sa yero pajidũ wahare. Sa ye tũ dũpũri bũjũye dũpũri bũcũagũ ihñañe minicjũa ti dũpũripũ suhti suhare, niahye Jesu. (Sa nino ohõ saha nino niahye. Mostaza pjegã pajidũ tũ bũcũariro saha ũhmũse cjũnore mari pũhtorore masiñequina meheñequinagã tiquina iji mãhtaepẽgãta camẽpũre peyequina wahaeta.)

*Quti mehna tiquiro buherire yahuahye Jesu
(Mt 13.34-35)*

33 Sa yero ti quti tiquiro nidiro saha peye qutire tiquina tũho ñeheno puno quehnoañe buhehere buheahye tiquinare.

34 Quti marieno yahuerahye tiquinare. Sa yero tiquina sehsaro ijieyequinare Jesu quehnoano yahu pehoahye tiquiro buheyequinare.

*Jesu wihnonore yũsũ dutiahye
(Mt 8.23-27; Lc 8.22-25)*

35 Sa ye ti decore ñamicahapũ Jesu tiquiro buheyequinare ohõ saha niahye:

—Isa, si pahrẽpũ pehãũhna, niahye tiquinare.

36 Tiquiro sa nigũ tũhoye yucũsapũ sajã, masare yehpapũ ducuyequinare tota cũ, tiquiro buheyequina dihita Jesure ne pehã wahahye. Sa ye apeye yucũsari mehna apequina tiquina bato pehãhye.

37 Tiquina sa pehãgũ wihnono tutuaro wẽahye. Sa wẽno yucũsare tutuaro pahcõri quẽ sajãhye. Mehenogã dũhsamahye tiquina miniboriro.

38 Sa wahari watoa Jesu yucũsa ohoturopũ suhti puti buipũ carĩno niahye. Sa ye tiquina tiquirore wahcõahye.

—¿Buhegũ, mũhũ cuerajari? Mari minina tana niajú, niahye tiquina tiquiore.

³⁹ Tiquina sa nigũta Jesu pehe wahcã, wihnonore,

—To punota wẽ duhuya, niahye.

Sa ninota pahcõri gãhare,

—Yũsũahya, niahye.

Tiquiro sa nigũta wihnono yũhdũa wahahye. Sa ye pahcõri gãhũ yũsũ dijiaa wahahye.

⁴⁰ —¿Dũhse yena cue maca cãna niajari mũsa? ¿Mũsa yũhare wacũ tutuerajari? niahye Jesu.

⁴¹ Sa wahagũ ihñañe acũa yũhdũa wahahye.

—¿Yohou, dũhse ijiriquiro boro masũno ijiajari ahriiquiro? Ahri wihnono, pahcõri gãhũ tiquiro dutigũ yũhdũdũcaerare tiquirore, niahye tiquina pehe.

5

Watĩare cœoriquirore yũhdũoahye Jesu

(Mt 8.28-34; Lc 8.26-39)

¹⁻² Sa ye tiquina si pahrẽpũ Gerasa cjẽna ya yehpapũ pehã sahye. Sa yero Jesu pehe yucũsapũ sañariiquiro maja sadũcahye. Tiquiro sa maja sadũcari bato watĩa cœoriquiro masa coperi utã coperi watoapũ ijiriquiro wijia ta, tiquiro cahapũ ahtahye.

³ Watĩa cœoriquiro masa coperi watoa ijiriquiro ijiahye. Apequina pehe tiquirore come da pajiri da mehna ñehe dũhte masiedahye.

⁴ Sa ye peye tahari masa tiquirore dahpocãri apõñe behtori mehna, come dari mehna dũhtemahye. Tiquiro omocari gãhare dũhtemahye. Sa yero tiquiro pehe come darire

nuha, dahpocãri apõñe behtori gũhure nuha site m̃jahye. Sa ye tutuariquiro tiquiro ijiro mehna masa pehe tiquirore ñehe masiedahye.

⁵ Ñami ijigã, deco ijigã utã coperi watoap̃ cunap̃ sa sañuducue tiahye tiquiro. Sa yero utã mehna tiquiro basi tiquiro pagure quẽe tiahye.

⁶ Sa yero yoarop̃ Jesure ihñadoqueo tiquiro cahap̃ oma maa cãhta, dusepe curi mehna quehe sahye tiquirore ño peoro taro.

⁷⁻⁸ —Watã duhuya tiquirore, niahye Jesu.

Tiquiro sa nigũ tãhoro watã c̃oriquiro ohõ saha niahye:

—¿Jesu, Cohãcjã tutuariquiro mac̃, yabere yeg̃ t̃ñ niajari m̃h̃ yũh̃? Cohãcjã tiquiro ihñonop̃ siniaja yũh̃ m̃h̃. Yũh̃ ñano yeracãhña, ni sañuducuahye watã c̃oriquiro Jesure.

⁹ —¿Dũhse wame tiajari m̃h̃? niahye Jesu tiquirore.

—Usã peyequina ijiaja. Sa yena “Peyequina watã” wame tiaja.

¹⁰ Usã ahri dihtap̃ ijinare ape sier̃ waha dutieracãhña, niahye watã c̃oriquiro.

¹¹ Ti pjere yesea peyequina tiquina cahap̃ cuñ dahpotop̃ ihyaye niahye.

¹² Top̃ tiquina ihyaducugã ihñañe, ohõ saha ni siniahye watã:

—Sisequina yesea cahap̃ waha dutiya usãre. Tiquina mehna iji dutiya usãre, ni siniahye watã tiquirore.

¹³ Tiquina sa nigũ tãhoro tiquinare waha dutiahye Jesu. Tiquiro sa waha dutigã watã mas̃no

mehna ijiriquina waha, yesea dos mil yesea cahapꝰ esahye. Tiquina cahapꝰ tiquina esari bato yesea pehe ijipihtiequina ditara dꝰhtꝰ cahapꝰ oma buha, ti dítarapꝰ bora ñojoa, mini yaria phtia wahahye.

14 Tiquina sa minigũ ihñañe, yeseare cohteyequina pajiri macapꝰ, daye macarigãꝰ gũhure tire yahuye waha, oma cãa wahahye. Tiquina sa yahugũ tũhoye masa pehe peyequina tiquiro yerire ihñañe wahahye.

15 Sa ye Jesu cahapꝰ wihiye, watia cꝰoriquiro tiquiro suhti tiriqiro, tũho masiniquiro tiquiro dujigũ ihñañe, ihña maria waha, cueahye.

16 Sa ye watia cꝰomediqiro, yesea gũhure tiquina sa waharire ihñariquina apequinare yahu pehoahye.

17 Tiquina sa yahu pehogũ tũhoye, Jesure tutuaro mehna ape sieꝰ waha dutiahye.

18 Sa yero yucꝰsapꝰ Jesu tiquiro sajãgũ ihñano, “Mũhũ mehna waha duaja”, ni tutuaro sinimahye watiare cꝰomediqiro Jesure.

19 Tiquiro sa nigũ Jesu tiquirore yahuahye:

—Yũhũ mehna wahaeracãhña. Mũhũ ya wũhũꝰ mũhũ caha ijiyequina cahapꝰ yũhũ mũhũ pũhto mũhure yũhũ yerire yahugũ wahaya. Mũhure yũhũ paja ihñarire yahugũ wahaya tiquinare, niahye tiquirore.

20 Tiquiro sa nigũ watia cꝰomediqiro pehe Decapoli wame tiri macapꝰ Jesu tiquirore yũhdꝰorire yahu dꝰcahye. Tiquiro sa ni yahugũ tũhoye ijipihtiequina masa tũho maria wahahye.

*Jairo maconore y_hhd_horo, dii m_hna wihoro dohatiducuricoro g_hh_hre y_hhd_hoahye Jesu
(Mt 9.18-26; Lc 8.40-56)*

²¹ Sa ye pari turi Jesu tiqairo majare pehã sagũ masa peyequina tiqairo cahap_h ditara d_hht_h cahap_h cahmecoahye.

²² Sa yero usã judio masa buheri w_hh_hre ihña ihboriqairo Jairo wame tiriqairo ahta, Jesure ihña, tiqairo dahpocãri cahap_h d_hsepe curi mehna quehe saro, ohõ saha niahye:

²³ —Y_hh_h macogã yariaro nidi. Sa yeg_h ticorore m_hh_h omoca mehna ña peog_h, y_hhd_hog_h ahtaya. M_hh_h sa yeg_h ticoro masanota, niahye tiqairo Jesure.

²⁴ Tiqairo sa nigũ Jesu g_hh_h pehe tiqairo mehna wahahye. Mahap_h tiqairo wahagũ masa peyequina tiqairore n_hn_h tã cã bihsaro esad_hca sahye.

²⁵ Sa yero numino doce c_hhmari waro decoripe dii m_hna dohatiducuricoro top_h ijiahye. To pano peyequina duturuare ticorore ñano y_hhd_hg_h yeahye.

²⁶ Sa yero duturuare ijipihtiye ticoro niñeru mehna wapa yemahye ticoro aco ye dutiro. Tiqina sa yepegãta ticoro m_hnanota ijiducu cãhye. Sa yero ticoro tiquinare ihñari bato to pano ijiriro y_hhd_horo ñano wahahye.

²⁷ Ticoro sa ñano y_hhd_hri bato Jesu yeyere t_hhoye, apequina yahuahye ticorore. Sa yero ticoro Jesu bato masa peyequina watoa ahta, Jesu suhtirore ñehe tuhuahye.

²⁸ “Y_hh_h tiqairo suhtiro dihitare ñehe tuhugo quehnoa wahagota”, ni t_hhotuahye.

29 Sa yero ticoro sa ñehe tuhuri bato ticoro dii mana dohatiyere yuhdugã ticoro pagure quehnoari pagu tãhotuahye.

30 Sa yero Jesu tiqiroo tutuaye mehna dohatiyere tiqiroo cohãrire masino, masa watoa majaredaca sa ihñahye.

—¿Noa yuhã suhtirore ñehe tuhuajari? niahye tiqiroo.

31 Tiqiroo sa nigã tãhoye tiqiroo buheyequina ohõ saha niahye:

—Bihsarĩne. Sa ye masa peyequina mahure pihare. “¿Noa yuhãre ñehe tuhuajari?” nigã, ¿dahse nigã sa niajari mahã? niahye tiquina pehe tiqirore.

32 Sa yero Jesu tiqirore ñehe tuhuricorore macahye.

33 Tiqiroo sa macano watoa ticoro pehe ticoro pagu quehnoa wahagã tãhoturo, cue nanare dusepe curi mehna quehe sahye tiqiroo caha tiqirore ño peoro.

34 Sa yero ticoro potota yahu pehoahye tiqirore. Ticoro sa ni yahuri bato Jesu ticorore yahuahye:

—Maco, yuhãre mahã wacũ tutuaye mehna quehnoago tojoare yojopãre. Bucueye mehna wahaya. Dohatiye mariego ijiya, niahye Jesu ticorore.

35 Tiqiroo sa ni yahuducuri bato judio masare buheri wahãre ihña ihboriqiroo ya wahã cjẽna yahuye wihiahye.

—Mahã maco yaria wahari. Sa yegã buheriqirore piji cãhteracãhña, niahye tiquina.

³⁶ Tiquina sa niepegũta sa tũhotu cãhno, Jesu ti wũhũre ihũa ihboriquiõrore ohõ saha ni yahuahye:

—Bũjũa witieracãhũa. Yũhũre wacũ tutuaya. Ti dihitare yeya, niahye ti wũhũre ihũa ihboriquiõrore.

³⁷ Sa ni tuhasa Santiago, tiquiro bahũro Ñũ, Pedro tiquina dihitare “Yũhũ mehna ahtaya”, niahye Jesu.

³⁸ Sa yero judio masa buheri wũhũre ihũa ihboriquiro ya wũhũrũ esahye. Ti wũhũrũ masa peyequina ñano bisi ñehe quea utigũ, tiquina sañuducugũ tũhoahye Jesu.

³⁹ —Ñano ni, ñehe quea utieracãhũa mũsa. Ticorogã mũsa sa ni utigũ yariere. Carĩno nine, niahye Jesu tiquinare.

⁴⁰ Tiquiro sa nigũ tũhoye “Sa ni maca cãhno nine ahriquiro”, ni bũjũahye tiquina pehe tiquirore.

Sa yero tiquiro tiquinare sopecahũrũ wio peho cãhye. Sa wio tuhasaro ticorogã pacũsũmũare, tiquiro mehna cjẽna gũhũre ticorogã cahũrũ neahye Jesu.

⁴¹ Sa yero Jesu ticoro omocare ñehe, “Talita cum”, niahye tiquiro. “Talita cum”, nino, “Mehenicorogã wahcãũa’, niaja yũhũ”, nino nine.

⁴² Tiquiro sa nigũ ticorogã wahcãũca sa, tini-ahye. Doce cũhmari cũoricoro ijiahye ticoro. Ticorore tiquiro sa yegũ ihũañe tiquina ihũa maria wahahye.

⁴³ Sa yero Jesu tutuaro mehna tiquiro sa yerire yahu site dutierahye. Sa ye tuhasa ticorore ihyayere oho dutiahye.

6

Nazare cjēna Jesure cahmedahye
(Mt 13.53-58; Lc 4.16-30)

¹ Sa ye top_u ijiriquiro Jesu waha, tiquiro buheye-
quina mehna tiquiro ya dihtap_u tojoa sahye.

² Sa yero Jesu saurú ijigū judio masa buheri
w_uh_up_u buhe d_ucahye. Tiquiro sa buhegū masa
peyequina tiquiore t_uhoye, ac_ua wahahye.

—¿Ahriquiro nohop_u t_uhoyari ahri buheyere?
¿D_uhse yero quehnoano masi pehoajari
ahriquiro? Cohācjū tutuaye mehna ye ihñore
ahriquiro masare.

³ Ahriquiro taboa dahrari mas_uno María
mac_uno, Santiago, José, Juda, Simo tiquina
wahminota ijimederó. Sa ye tiquiro bahana
numia mari ya macap_u ijinimedi. Sa yero tiquiro
gūh_u mari yero saha ijiriquiro ijire, niahye tiquina
Jesure t_uhoriquina.

Sa ye Jesure ihña tuhtiye, tiquiore
cahmedahye.

⁴ Tiquina sa cahmedagū ihñano ohō saha niahye
Jesu:

—Cohācjū yere yahu m_uhtariquiore apequina
ño peore. Tiquina sa ño peoepegūta tiquiro ya
maca cjēna, tiquiro acaye tiquiro ya w_uh_up_u ijiye-
quinata ño peerare tiquiore. Sa yena y_uh_ure ño
peerare m_usa ohōre b_uc_uarig_u y_uh_u ijigū, niahye
Jesu tiquinare.

⁵ Sa yero ti macap_u ijiriquiro Jesu Cohācjū
tutuaye mehna ye ihño masiedahye. Sa ye
ihñoedaperota ihquēquina dohatiyequina bui
tiquiro omocare duhu peo, y_uhd_uoahye tiquiro.

⁶ Sa yero to cjēna Jesure tiquina wacũ tutueragũ ihñano, “¿Dũhse ijiro boro yũhũre cahmedajari?” ni tãhotuahye tiquiro. Sa yero Jesu ti maca caharũ ijiye macaripũ buhero wahahye.

*Jesu doce buheyequinare buhe dutiro ohoahye
(Mt 10.5-15; Lc 9.1-6)*

⁷ Sa ye Jesu doce tiquiro buheyequinare pijio, pũeyequina dihita ohoahye tiquinare macaripũre buhe dutiro. Sa yero tiquiro tutuayere ohoahye tiquinare watĩare tiquina cohãtire.

⁸ Sa ohoro apee boro, ihyayere, ajurire, niñerure tiquiro ne cã dutierahye tiquinare. Tiquina tuaye cjũ dihitare ne cã dutiahye tiquinare. Ihcãnota suhtirore saña dutiahye tiquinare. Pũaro saña dutierahye.

⁹ Sa yero cũhta cũñe cahserire saña dutiahye tiquinare. Ihcã suhtirota saña dutiahye tiquinare. Pũaro saña dutierahye.

¹⁰ Sa yero ohõ saha ni yahuahye tiquinare:

—Ijipihtiye macaripũre mũsare tiquina carĩno ohogũ ti wũhũpũta tojoarĩña. Coã wahanarũ wiji-aya ti wũhũre.

¹¹ Sa yena ape maca cjēna mũsare tiquina cahmedagũ tiquina tũho dueragũ ti macare yũhdũana dahpocãri cjẽ dihta esa wahãrere wejẽ site cũña mũsa tiquinare tiquina ye buhirire masigũ yena, ni yahuahye Jesu tiquinare.

¹² Sa ye doce buheyequina masare tiquina ñaÑe yerire bujũa witi dutiye, quehnoañe pehere ye dutiye, buheye wahahye.

13 Sa wahaye peyequina watĩare cohãñe, dohatiyequinare ʉhse mehna wisõñe yʉhdugũ yeahye.

*Ñu wame yeriquirore apequina wejẽahye
(Mt 14.1-12; Lc 9.7-9)*

14 Sa ye Jesure masa peyequina masiahye. Sa yero tiquiuro yerire pũhtoro Herode tũhooahye. Sa tũhoro ohõ saha ni tũhotumahye tiquiuro: “Ñu wame yeriquiro yariariquiuro pari turi bajuaro ni-aga. Sa bajuariquiuro ijiro tiquiuro tutuaye mehna tire yero niaga”, ni tũhotumahye Herode. “Jesu Ñuta ijire”, ni tũhotumahye.

15 Apequina pehe ohõ saha ni tũhotumahye: “Elia ijire”, ni tũhotumahye. Apequina pehe “Cohãcjũ yere yahu mãhtariquiuro panopũ cjẽna yero saha ijire tiquiuro”, ni tũhotumahye tiquina Jesure.

16 Tiquina sa ni tũhotuepegũta Herode pehe Jesu tiquiuro yerire tũhoro ohõ saha ni tũhotumahye. “Ñu yũhũ dapu dũte sure dutiriquiro bajuaro ni-aga”, ni tũhotumahye.

17-18 Ñure tiquina wejẽato pano Herode tiquiore ñehe duti, peresu ye dutiahye. Herode tiquiuro bahũro Felipe namonore Herodia wame tiri-corore ehma, namo tiahye.

—Mũhũ bahũ namonore namo tigũ Cohãcjũ du-tiyere yũhdũdcagũ nine mũhũ, ni yahuahye Ñu Herodere.

Tiquiro sa nidi buhiri Herode namono Herodia Ñure peresu tiquina yegũ cahmeahye.

19 Sa yero ticoro pehe Ñure ihña tuhtiro, tiquirore wejẽ duti duamahye. Sa ye dueperota ticoro tiquirore wejẽ duti masiedahye.

20 Herode Ñure cuero “Ñu quehnoañene yeriquiro, quehnoariquiro ijire”, ni tãhotuahye. Sa yero Herodere cariboro yeahye Ñu pehe tiquirore yahuro. Sa cariboepegũta tiquiro bucueye mehna tãhomahye Ñure.

21 Tiquiro sa bucueye mehna tãhoepegũta Herodia tiquirore ticoro wejẽ dutiati deco ɯmɯ sahye. Ti pje Herode masa bajuari deco ijigũ tiquiro bose deco dahreahye. Sa ye tiquiro yequina gobierno cjẽna, surara pãhtoa, Galilea cjẽna pãhtoa gãhɯ tiquiro ya bose decore ihñañe wihiahye.

22 Sa yero Herodia macono bose decore ihñano wihiro tiquina ihñoɯɯɯ basa ihñoahye. Ticoro sa basa ihñogũ ihñañe, Herode tiquiro pijioriquina gãhɯ bucueahye. Tiquina sa bucuegũ ihñano ohõ saha niahye Herode:

—Mɯhɯ cahmeñene siniña yɯhɯre. Sa yegɯ ohogɯtja mɯhɯre mɯhɯ cahmeñene.

23 Cohãcjũ mehna poto niaja mɯhɯre. Mɯhɯ sinino puno yeere deco mehna ohogɯtja mɯhɯre, niahye tiquiro ticorore.

24 Tiquiro sa nigũ ticoro Herodia macono pehe ticoro pacoro cahapɯ waha, sinituahye:

—¿Yabere sinigotari yɯhɯ? ni sinituahye ticoro pacorore.

—Ñu wame yeriquiro dapure siniña, niahye ticoro pacoro pehe.

25 Ticoro sa nigũta Herodia macono ɯmɯñano pãhtoro Herode cahapɯ waha, siniahye:

—Mianogãta Ñu wame yeriquiro dapure waparo mehna ohoja yũhũre, niahye ticoro.

²⁶ Ticoro sa nigũ tũhoro pũhoro Herode pehe tutuaro bujua witiahye. Masa tiquina ihñonopũ “Ohogatja mahũre”, niahye tiquiro. Sa yero buẽ tiro, tiquiro “Mahũre ohoeraja”, ni masiedahye ticorore.

²⁷ Sa yero duita surarare peresupũ ijiyequinare coheriquirore Ñu dapure dũte sure ne cãhta dutiahye.

²⁸ Tiquiro sa dutigũ tũhoro surara pehe waha, tiquiro dapure dũte sure, waparo mehna ne cãhtahye. Ne cãhta nuhminore Herodia maconore ohoahye. Sa yero ticoro tiquiro dapure ñehe, ticoro pacorore oho yũhdũoahye.

²⁹ Sa ye Ñu buheyequina ijiriquina pehe tire tũhoye, topũ esa, tiquiro pagũre masa copepũ ne cã, cũahye.

Jesu cinco mil masare ihyaye ohoahye
(Mt 14.13-21; Lc 9.10-17; Jn 6.1-14)

³⁰ Sa ye Jesu ohoriquina tiquiro cahapũ tojoa saye, tiquina yerire, tiquina buherire yahuahye tiquirore.

³¹ Ti pjere masa peyequina sa majareducuye, tiquinare ne ihyaro ohoerahye. Sa yero ohõ saha niahye Jesu tiquinare.

—Masa marienopũ mari sehsaro sona wahaũhna, niahye tiquinare.

³² Sa ye tiquina sehsaro yucũsa mehna masa marienopũ wahahye.

³³ Tiquina sa wahagũ ihñañe masa peyequina tiquinare masiahye. Sa masiñe peye macari cjẽna

mahapꝰ waha, Jesu tiquiro esatopꝰ tiquina masa pehe oma cã esa mꝰhtahye.

³⁴ Tiquina sa esagũ Jesu tuha sa paha, yucꝰsapꝰ sañariquiro maja dꝰcaro, tiquiro masa peyequina ijigũ ihñahye. Oveja cohteriquiro marieñequina yero saha ijiahye masa, tiquiro ihñagũ. Sa yero Jesu tiquinare paja ihñano, peye quehnoañe buheyere buheahye.

³⁵ Ñamicahapꝰ doce buheyequina Jesu cahapꝰ esa, ohõ saha niahye:

—Ohõ masa marienopꝰ ijire. Ñamicaha waharo nine.

³⁶ Ohõ cahagã ijiye wꝰhꝰseripꝰ, macaripꝰ gũhꝰre tiquina ihyatire dú dutiya masare tiquina pohe tiatire, niahye tiquina Jesure.

³⁷ —Ihyayere ohoya tiquinare, nimahye Jesu tiquiro buheyequinare.

Tiquiro sa nigũ ohõ saha ni yꝰhtiahye:

—¿Dos cientos niñeru cjoeri mehna tiquina ihyati pãre dúnatari usã? niahye tiquina Jesure.

³⁸ —¿Nohope paca pã ijiajari? Ihñana wahaya, niahye tiquiro.

Tiquiro sa nigũ tiquina pehe ihyayere bocaye, ohõ saha niahye:

—Ihcã omope paca pã paca, pꝰaro wahi ijire, niahye tiquina pehe.

³⁹ Tiquina sa nigũ tũhoro Jesu pehe pe cururi taa bui duji dutiahye masare.

⁴⁰ Tiquiro sa duji dutiri bato tiquina pe cururi dujiahye. Ihquẽ cururire cincuenta masa ijiahye. Apeye cururi pehere cien masa ijiahye.

⁴¹ Tiquina sa duji tuhasagũ ihñano Jesu pehe ihcã omope paca pã pacare, p̄aro wahi mehna ne, ʌhm̄sep̄m̄ ihña m̄oahye. Sa ihña m̄ono Cohãcjũre “Quehnoare”, nino niahye. Tiquiro sa nidi bato pã pacare nuha, tiquiro buheyequinare masare iti duti ohoahye. Sa yero p̄aro wahire iti dutiahye ijipihyequinare.

⁴² Sa ye ijipihyequina ihya, yapi ȳhd̄m̄a wahahye.

⁴³ Tiquina ihya d̄harire doce p̄h̄use waro p̄are, wahi ḡh̄ure ne cahmecoah̄po dapohye tiquina.

⁴⁴ Sa ye p̄are ihyariquina ʌm̄m̄a dihitare tiquina queogũ cinco mil ʌm̄m̄a ijiahye.

Jesu aco bui tiniyahye
(Mt 14.22-27; Jn 6.16-21)

⁴⁵ Ti pjeta Jesu tiquiro buheyequinare yuc̄sap̄m̄ sajã duti, ape sie pahr̄p̄m̄ Betsaidap̄m̄ tiquiro pano peh̄ãyu dutiahye. Sa yero tiquina peh̄ãri watoa Jesu pehe masare cohe tiahye.

⁴⁶ Cohe ti tuhasa c̄n̄p̄m̄ Cohãcjũre sinino wahahye.

⁴⁷ Came ñamip̄m̄ yuc̄sa mehna ditarap̄m̄ tiquina peh̄ãducugũ Jesu ihcãquiota tiquina peh̄ã tarirop̄m̄ ijiahye.

⁴⁸ Sa yero tiquina ñano ȳhd̄m̄ wajagũ, tiquina pano wihnono w̄ḡũ ihñadoqueoahye tiquiro. Sa yero bohrea m̄ja tato pano tiquina cahap̄m̄ esaro, aco bui tini cãa wahahye. Tiquinare tiquiro ȳhd̄m̄ cã duamahye.

⁴⁹ Tiquiro ȳhd̄m̄ cã duepegãta tiquirore aco bui ahtagũ ihñañe, cue niahye. “Yariariquiro

ijiboaga”, ni ihñamahye tiquina. Sa ni t̄hotuye tiquina sañuducuahye.

⁵⁰ Ijipihtiequina tiquiore ihñañe, ihña maria wahahye. Tiquina sa ihña mariagũ ihñano Jesu tiquinare yahuahye:

—Wacũ tutuaya m̄sa. Ne, ȳh̄re cueracãhña. Ȳh̄ta ijiaja, niahye tiquinare.

⁵¹ Sa ni tuhasa tiquiore mehna yuc̄sap̄ sajãh̄ye. Tiquiore sajãri batogãta wihnono ȳhd̄a wahahye. Sa wahagũ tiquina pehe ac̄a ȳhd̄a wahahye.

⁵² Tiquiore pãre peye yerire wacũedahye tiquina. Tire quehnoano masiedahye.

*Jesu Genesare cjẽnare, dohatiyequinare
ȳhd̄oahye
(Mt 14.34-36)*

⁵³ Sa ye tiquina pehã sa, Genesare dihtap̄ pehã sa, tiare d̄hte poho, d̄ht̄ cahap̄ pahsahye.

⁵⁴ Sa ye yuc̄sap̄ ijiriquina tiquina majagũta masa pehe Jesure ihña masiahye.

⁵⁵ Sa ihña masiñe ijipihtiro tiquina ya yehp̄ oma maja, dohatiyequinare tiquina cuñañe cahseri mehna yo cãhtahye. “Jesu top̄ ijiri”, masa nigũ t̄hoye top̄re esahye tiquina.

⁵⁶ Sa ye ijipihtie macari tiquiore esaye macarip̄, b̄j̄ye macarip̄, daye macarigãp̄, meheñe w̄h̄segã ijiye cahap̄ gũh̄re masa dohatiyequinare Jesu cahap̄ nea cũahye. Sa top̄ maharip̄ tiquina cũnop̄ Jesure tiquiore suhtiro d̄ht̄ cahare ñehe tuhu duaye, tutuaro siniahye tiquina:

—Mũhũ suhtiro duhtũ caha dihitare usãre ñehe tuhu dutiya, ni siniahye.

Sa ye tiquiro suhtirore ñehe tuhuriquinape quehnoa wahahye tiquina.

7

Masa ñañequina wahagũ yeyere yahuahye Jesu (Mt 15.1-20)

¹ Sa ye Jerusalẽpũ ahtariquina usã acaye judio masare buheyequina, fariseo masa gũhũ Jesu cahapũ cahmecoahye.

²⁻⁴ Fariseo masa ijipihtiyequina apequina judio masa mehna panopũ cjẽna tiquina dutiriro saha tiquina omocarine omo coserape ihyera tiahye. Sa ye doeri cjẽ duayequina cahapũ esayequina tiquina ye wũhũsepũ wihiye tiquina dutiriro saha tiquina omocarine omo coseraye ihyera tiahye. Sa ye peye apeye dutiyere panopũ cjẽna judio masa tiquina dutiyere yee tiahye. Sihniñe parire coseye, dihi suturire coseye, come suturire coseye, yee tiahye tiquina judio masa, “Cohãcjũ sa cahmene”, niñe. Sa ye Jesu cahapũ cahmecoañe Jesu buheyequina judio masa tiquina dutiriro saha tiquina omo coseragũ ihñahye fariseo masa.

⁵ Sa ihña tuhasaye Jesure sinituahye:

—Mũhũ buheyequina ihyaye mari ñecusũmũa mũana tiquina dutiriro sahata tiquina omocarine omo coserare. ¿Dũhse yeye mari dutiyere yerajari? niahye tiquina Jesure.

⁶ Tiquina sa nigũ tũhoro Jesu yahuahye tiquinare.

—Masa tiquina ihñono dihita quehnoano iji mehona ijire mũsa. Cohãcjũ yere yahu

m̄h̄tariquiro m̄n̄ano Isaia m̄s̄are panop̄re potota yahue tiah̄ye. Oh̄o saha niah̄ye: Ahriquina masa yuh̄are quehnoano yahuducuepeta yuh̄are ne ño peoerare.

⁷ Sa ye yuh̄are tiquina ñu buheye dah̄seati ijierare. “Coh̄ãcjũ ye dutiye ijire ahri”, ni meho buhere tiquina buheye, ni ojoah̄ye Isaia.

⁸ Ti ijirota ijire. Panop̄re cjẽna ye dutiye pehere yena tana Coh̄ãcjũ ye dutiyere yerare m̄sa.

⁹ Coh̄ãcjũ ye dutiyere coh̄ãna, m̄sa acaye ye dutiye pehere yere m̄sa.

¹⁰ Oh̄o saha yena Coh̄ãcjũ ye pehere yuh̄d̄d̄c̄cana nine m̄sa. Panop̄re oh̄o saha niah̄ye Coh̄ãcjũ tiquiro dutiyere Moiserere c̄no: “M̄sa pac̄s̄um̄are ño peoya. Ih̄c̄ãquiro tiquiro pac̄s̄um̄are ñano quit̄i dah̄reriquiro ijiro ti buhiri tiquina wejẽatiquiro ijirota”, niah̄ye Coh̄ãcjũ Moiserere tiquiro c̄uri dutiye.

¹¹ Tiquiro sa niepegũta oh̄o saha ye dutire m̄sa tiquina pac̄s̄um̄are yedoho dutierana: Tiquina pac̄s̄um̄are tiquina ohoborire Coh̄ãcjũ pehere oho dutire m̄sa. Sa ni buhemene m̄sa.

¹² Sa buhena tiquina pac̄s̄um̄are ño peogũ yerare m̄sa tiquinare.

¹³ Sa yena Coh̄ãcjũ dutiyere yuh̄d̄d̄c̄cana nine m̄sa mari acaye panop̄re cjẽna ye dutiye pehere yena. Apequinare m̄sa ye buheye dihitare t̄aho dutire m̄sa. Peye sa ijiyere yere m̄sa, niah̄ye Jesu tiquinare.

¹⁴ Sa ni tuhasaro apequinare pijioah̄ye. Oh̄o saha niah̄ye:

–M̄sa ijipihtina t̄ahoya yuh̄are. Yuh̄u niñene quehnoano masiña m̄sa.

15 MUSA duserire sajãñe pehe mUSA ihyaye pehe mUSARE ñana ijigũ yerare. MUSA ñaÑe yahuducuye pehe mUSA duseri wijiaye pehe mUSARE ñana ijigũ yere. [

16 YUHURE quehnoano tãhoya,] niahye Jesu.

17 Sa ni tuhasa Jesu masa cahapũ ijiriquiro waha, wuhupũ sajãa wahahye. Sa sajã sagũ ihñaÑe tiquiro buheyequina pehe tiquiro buherire sinituahye. Tiquina sa sinitugũ tãhoro ohõ saha niahye tiquiro:

18 —¿Ne tãho ñehedajari mUSA? MUSA duserire sajãñe pehe mUSA ihyaye pehe mUSARE ñana ijigũ yerare.

19 Ti mUSA tãhotuyepũre sajãedare. MUSA paapũ sajã yũhdũa wahare, niahye Jesu.

Sa nino “Ijipihtiye ihyaye quehnoaÑe ijire”, nino niahye.

20 Ohõ saha ni nemoahye:

—MUSA ñaÑe yahuducuye pehe mUSA duseri wijiaye pehe mUSARE ñana ijigũ yere.

21-22 Ñano tãhotuye, wũana tiye, numia mehna ñano yeducuye, umũa mehna ñano yeducuye, masare wejẽÑe, yaqueye, apeqiro yere tutuaro cahme yũhdũye, ñano yeye, ni mehoÑe, peye ñaÑene yeducuye, apeqiro yere coo ihña tuhtiye, ñano quitu dahreye, “Apequinare yũhdũdũcaja”, ni tãhotuye, tãho masieÑequina ijiye, ti ijipihtiye mUSARE mUSA tãhotuyepũ ahtare.

23 Ijipihtiye ahri ñaÑe mUSA tãhotuyepũ ahta, mUSARE ñana ijigũ yere, niahye Jesu.

*Judio masono ijiericoro Jesure wacũ tutuahye
(Mt 15.21-28)*

24 Sa yero Tiro wame tiri maca cahapꝰ esaro, to cjã wꝰhꝰꝰꝰ sajãã wahahye. Sa yero apequinare tiquiro ijiri wꝰhꝰꝰꝰ yahu dutierahye. Sa yahu dutieraperota tiquinare tiquiro duhti masiedahye.

25 Ti pjereta numino ticoro macono watĩno cꝰoricoro tiquiro cahapꝰ ijiahye. Sa ye Jesu yerire ihñañe apequina ticoro pacorore yahuahye. Tiquina sa yahuri bato ticoro pacoro pehe waha, Jesu dahpocãri cahapꝰ dꝰsepe curi mehna quehe sahye tiquirore ño peoro.

26 Ticoro Siria yehpapꝰ ijiri yehpa Fenicia wame tiri yehpa cjõno ijiahye.

—Watĩnore cohãrĩña yꝰhꝰ macore, ni siniahye ticoro Jesure.

27 Ticoro sa sinigũ tũhoro ohõ saha niahye Jesu:

—Wahmanore wꝰhꝰ upꝰro pohne ye ihyayere diayeare yꝰhꝰ oho mãhtagũ to wahaerare. (Israe masa yere ape yehpa cjẽnare yꝰhꝰ oho mãhtagũ to wahaerare,) niahye Jesu ticorore queoye mehna yahuro.

28 —Sa tjire pũhto. Sa ijiepegũta diayea gũhꝰ mesa doca tiquina pohne ihya site dijioyere ihya cohtere tiquina gũhꝰ. (Ape yehpa cjõ yꝰhꝰ ijiepegũta yꝰhꝰ gũhꝰ yedoho masine mãhꝰ,) ni yũhtiahye ticoro.

29 —Mũhꝰ sa ni yũhtigũ mãhꝰ macore watĩno duhu tuhasari. Ihñago wahaya, niahye Jesu ticorore.

30 Tiquiro sa nigũ tũhoro waha, ticoro wꝰhꝰꝰꝰ esaro, ticoro maconore watĩno marienikoropꝰꝰ cuñanopꝰ ijiricorore ihñahye.

Cahmono t̄hoeriquirore, yahuducu masieniquirore ȳhd̄oahye Jesu

31 Ti pjere Jesu Tiro wame tiri maca cahap̄ ijiriquiro waha, Sidō wame tiri macare esa ȳhd̄u cã, Decapoli wame tiri macare esa ȳhd̄u cã, Galilea wame tiri ditarap̄ esahye.

32 Sa ye cahmono t̄hoeriquirore, yahuducu masieniquirore Jesu cahap̄ ne cãhtahye apequina.

—M̄h̄ omoca mehna ña peoya tiquirore, ni siniahye tiquina tiquirore.

33 Tiquina sa nigãta Jesu pehe t̄hoeriquirore ne cã, masa marienop̄ siho esahye. Tiquina sehsaro ijiahye. Sa yero Jesu tiquiro omo piri mehna t̄hoeriquirore cahmo coperire ohbe s̄oahye. Sa ye tuhasa, sihco puti, tiquiro ñehmenore ña peoahye.

34 Sa ye tuhasa ah̄m̄sep̄ ihña m̄o, jeri ne, ohō saha niahye:

—Efata, niahye Jesu. “Efata”, nino “P̄ohña”, nino nine. Sa nino tiquirore t̄ho dutiro niahye. Sa yero yahuducu dutiro niahye.

35 Tiquiro sa nigãta tiquiro pehe t̄ho boca, tiquiro ñehmeno cahbiro wahagã t̄hoturo quehnoano yahuducuahye.

36 Sa yero Jesu tiquinare tire apequinare yahu site dutierahye. Tiquiro sa yahu site dutieraripe taharita tja tiquina apequinare yahu site nemoahye.

37 Sa ye masa t̄ho maria wahaye, ohō saha niahye:

—Ijipihiyere tiquiro quehnoano yere. T̄hoeyequinare quehnoano t̄hogã yere.

Yahuducu masieñequina gãhure quehnoano yahuducugã yere Jesu, niahye masa.

8

Cuatro mil masare ihyayere ohoahye Jesu (Mt 15.32-39)

¹ Ti pjere pari turi masa peyequina cahmecoari bato ihyaye marieñequina tiquina ijigã ihñano Jesu tiquiro buheyequinare pijioahye:

² —Ahriquina masa ihtia deco waro yahuh mehna iji tuhasari. Sa ye tiquinare pohe mariedare. Tiquina pohe mariedagã ihñaguh tiquinare paja ihñaja yahuh.

³ Apequina tiquina mehna cjëna yoaropuh ahtari. “Tiquinapuh ujuh ahbayequina mahapuh borari”, niguh tiquinare ihyaye marieno tiquina ye wuhhsepuh waha duti dueraja. Sa yeguh tiquinare pohe oho duaja, niahye Jesu tiquiro buheyequinare.

⁴ —¿Duhse ye mari ohõre masa marienopure pãre boca ohoboagari mari? niahye Jesu buheyequina tiquirore.

⁵ —¿Nohope paca pã pacare chõajari musa? ni sinituahye Jesu.

—Siete pã paca ijire, niahye tiquina.

⁶ Sa yero tiquiro masare yehpapuh duji duti, siete pã pacare ne, Cohãcjüre “Quehnoare”, niahye. Sa ni tuhasa, ti pacare nuha, tiquiro buheyequinare oho, masare iti dutiahye. Tiquiro sa dutiri bato tiquiro buheyequina pehe pãre masare itiahye.

7 Sa ye wahi gũhare meheñequinagã c̄oahye tiquina. Sa yero tiquinare Cohãcjũre “Quehnoare”, ni, wahi gũhare iti dutiahye.

8 Tiquina iti tuhasagũ tiquina ihyaye, yapi yũhdũa wahahye. Tiquina ihya dũharire si-ete pũhũse waro ne cahmecoa wahpo dapoahye tiquina. Tiquina cuatro mil masa ijiahye.

9-10 Sa ye tuhasa Jesu masare cohe tiahye. Cohe ti tuhasa tiquiro buheyequina mehna yucũsapũ sajãhye. Sajã tuhasa Dalmanuta wame tiri maca cahapũ wahahye.

Fariseo masa Jesure Cohãcjũ tutuaye mehna ye ihño dutiahye

(Mt 16.1-4; Lc 12.54-56)

11 Sa ye fariseo masa wihi, Jesu mehna cahme dũse tutuahye. Tiquina Jesure Cohãcjũ tutuaye mehna ye ihño dutiye, tiquiro ye ihño masiedagũ ihña duamahye.

12 Tiquina sa dutigũ tũhoro Jesu tutuaro bũjũa witi pihopũri, jeri sajãedaro, ohõ saha niahye:

—¿Mũsa yojopũ cjãna dũhse yena mũsa Cohãcjũ tutuaye mehna ye ihñoñene ihña duajari? Potota niita niaja mũsare. Yojopũ cjãnare mũsare Cohãcjũ tutuaye mehna ne ye ihñosi yũhũ, niahye Jesu.

13 Sa ni tuhasa waha, pari turi yucũsapũ sajã, ape sie pahrẽpũ pehãa wahahye.

Fariseo masa, Herode mehna cjẽna gũhare tiquina ñañe buheyere yahuahye Jesu

(Mt 16.5-12)

14 Sa wahaye, pãre bo cũ, yucũsapũ ihcãriata pãre c̄oahye tiquina.

15 Sa yero Jesu cua pesaro mehna yahuahye tiquinare.

—Quehnoano yeya. Fariseo masa, Herode mehna cjēna gūhū tiquina ye pāre pugū yeyere ihñana quehnoano yeya. Cuarīne ti, nī yahuahye.

16 Tiquiro sa nigū tūhoye tiquiro buheyequina pehe tire tiquina basi yahuducuahye.

—Mari pāre mari ne cāhtaeragū ihñano sa niaga ahriquiro, nimahye tiquina.

17 Tiquina sa nidire masino tiquinare sinituahye Jesu:

—¿Dūhse yena mūsa pā borire wacūajari mūsa? ¿Mūsa masiedajari? ¿Tūhoerajari? ¿Tūho duerajari mūsa?

18 ¿Caperi tina ijiepenata ihñedajari mūsa? ¿Sa yena cahmono tina ijiepenata tūhoerajari mūsa? ¿Mūsa ahrire wacūedajari?

19 ¿Yūhū ihcā omope paca pā pacare nuha, cinco mil masare yūhū ohorire wacūedajari mūsa? ¿Tiquina ihya dūharire nohope pūhūserē pā pacare mūsa ne cahmecoa wahpo daporī pūhūserē neari mūsa? niahye Jesu tiquinare.

—Doce pūhūse nei, niahye tiquina tiquirore.

20 —¿Sa ye yūhū siete pā pacare cuatro mil masare yūhū ohori bato nohope pūhūserē pā pacare mūsa wahpo daporī pūhūserē neari mūsa? niahye Jesu.

—Siete pūhūse nei, niahye tiquina tiquirore.

21 —¿Sa ihñāepenata quehnoano masiedajari mūsa? niahye Jesu tiquinare.

Jesu caperi bajueriquirore ihñagū yeahye

22 Sa ye Betsaidapɤ tiquina esagũ ihñañe, masa pehe caperi bajueriquirore ne cãhtahye.

—Tiquirore ña peoya, ni tutuaro siniahye tiquina Jesure.

23 Sa yero Jesu caperi bajueriquiro omocare ñehe, ti maca dɤhtɤ cahapɤ tiquirore tãã cãhye. Topɤ ne sa, tiquiro caperire sihco puti, tiquiro omocari mehna tiquirore ña peoahye.

—¿Mɤhɤ ihñagũ bajuajari? ni sinituahye Jesu.

24 Tiquiro sa nigũ tiquiro pehe ihñano ohõ saha niahye:

—Ɛmɤare ihñaja. Yɤhɤ sa ihñaepɛgãta tiquina yucɤri tiniñe cɤ yero saha bajure, niahye caperi bajueriquiro.

25 Tiquiro sa nigũ tãhoro Jesu pehe tiquiro omocari mehna tiquiro caperire ña peoahye tja. Tiquiro sa ña peori bato caperi bajueriquiro tutuaro tiquiro ihñagũ caperi quehnoano bajuahye. Sa yero ijipihiyere quehnoano ihñahye tiquiro.

26 Sa yero Jesu tiquirore tiquiro ya wɤhɤpɤ ohoahye.

—Macapɤ pũritare wahaeracãhña, niahye Jesu tiquirore.

Jesu potota Cristo tiquiro ijiyere Cohãcɤ ohoriquiro tiquiro ijiyere yahuahye Pedro (Mt 16.13-20; Lc 9.18-21)

27 Sa ye Jesu tiquiro buheyequina mehna Cesarea Filipino wame tiri maca cahapɤ ijie macaripɤ waha nemoahye. Topɤ waharo Jesu sinituahye tiquiro buheyequinare:

—¿Noa boro ijiagari yɤhɤ, masa yɤhɤre tiquina tãhotugũ? ni sinituahye tiquiro.

28 Tiquiro sa sinitugã tãhoye yãhtiahye tiquina:

—“Ñu wame yeriquiro ijire”, nine. Apequina “Elia ijire”, nine. Apequina “Cohãcjũ yere yahu mãhtariquina mehna cjũno ijiboaga”, nine, ni yãhtiahye tiquiro buheyequina tiquirore.

29 Tiquiro sa nidi bato Jesu sinitu nemoahye:

—¿Musa pehe tãhotugã noa boro ijiagari yãhũ? ni sinituahye tja.

—Mũhũ Cristo Cohãcjũ ohorigũ ijire, ni yãhtiahye Pedro.

30 Tiquiro sa nigã tãhoro Jesu ohõ saha niahye:

—Yũhũre “Cristo ijire tiquiro”, ni yahu site niedacãhña apequinapũre, niahye tiquinare.

*Jesu tiquiro yaria masa wijiatiye yahuahye
(Mt 16.21-28; Lc 9.22-27)*

31 Sa ye tiquiro buhe dũcahye tiquinare.

—Yũhũ masũ Cohãcjũ ohorigũ ijiaja. Sa yegũ tutuaro ñano yãhdũgũta. Sata waharo cahmene yũhũre. Judio masa bũcũna, pahia pũhtoã, mari judio masare buheyequina yũhũre cahmedaye, yũhũre wejẽeta. Tiquina sa wejẽgũ ihtia deco wahaboro masa wijiagũtja, niahye Jesu tiquinare.

32 Sa nino ne tãho wisiagũ yero marieno yahuro niahye tiquinare. Tiquiro sa nigã tãhoro Pedro pehe yoa cjũnogã Jesure ne sadũca, tiquirore sa ni dutierahye.

33 Tiquiro sa ni dutieragũ tãhoro Jesu tiquiro buheyequinare majare ihña, tuhtiahye Pedrore.

—Satana yero saha yahuducugũ nine mũhũ. Sa niedacãhña. Mũhũ tãhotuye masa ye ijire. Cohãcjũ ye ijierare, niahye tiquiro Pedrore.

³⁴ Sa ni tuhasa masare tiquiro buheyequina mehna tiquiro cahap̄ pijio ohō saha niahye:

—Ihcãquiro yaquiro iji duaro, tiquiro esa tuharo ye duamedire duhu cãnota. Sa yero yaquiro tiquiro ijiri buhiri ñano yahd̄eperota yah̄ure duhusi. Sa yero yeere yeducuriquiro ijirota.

³⁵ Mas̄no tiquiro esa tuharo tiquiro cahmeno sahata yeriquiro pecap̄ waharota. Sa yero mas̄no, yeere sa yeducuro, quehnoañe buheyere sa yeducuro, ijipihtiye decori yah̄u mehna ah̄m̄sep̄ ijiducurota.

³⁶ ¿Ihcãquiro mas̄no ahri yehpa cjẽne ijipih̄iyere c̄oriquiro pecap̄ waharo yabere wapatajari tiquiro? Sa ijiriquiro ne wapataerare.

³⁷ Pecap̄ tiquiro jeripohna wahagũ ne dah̄se wapa ye wioro basioeraga. Mas̄no jeripohna ihyo waro ijierare.

³⁸ Yojop̄ure, ñañequina Cohãcj̄ure cahmeeñequina tiquina esa tuharo yeri deco ijiro nine. Ihquẽquina yah̄ure, yah̄u buheye gũh̄ure b̄e tisãboaga. Tiquina sa yegũ ihñaḡu yah̄u mas̄ Cohãcj̄u ohoriḡu quehnoañequina angele mehna yah̄u Pac̄u asi sitero mehna tojoa taḡu yah̄ure b̄e tisãñequinare b̄e tisãgut̄ja yah̄u gũh̄u, ni yahuahye Jesu.

9

¹ Sa ni tuhasa ohō saha ni nemoahye Jesu:

—Potota niita niaja m̄sare. Ihquẽquina m̄sa ohõp̄ure ijina m̄sa yariato pano Cohãcj̄u tiquiro p̄htoro ijirop̄ure yah̄u sajãgũ yah̄ure ihñanata, niahye Jesu tiquinare.

*Jesu tiquiro pagure comesahye
(Mt 17.1-13; Lc 9.28-36)*

² Sa ye seis decori bato Jesu Pedrore, Santiagore, tiquiro baharo Ñu gũhare umuanu canpu tiquina dihitare piji majahye. Umuanoru esari bato tiquina ihnonoru tiquiro pagure comesaa wahahye.

³ Tiquiro suhtiro asi sitero yero saha yehsero wahahye. Ahri yehpa cjenã numia suhti coseyequina numia sa yehseye ye masiedare.

⁴ Sa ye Jesu Elia manano, Moise manano mehna tiquina yahuducugã ihñahye tiquina ihtiaro tiquiro buheyequina.

⁵⁻⁶ Sa ye tiquina tutuaro cueahye. Sa cuero duhse ni masiedamehno ohõ saha nimahye Pedro:

—Puhto, mari ohõ ijigã quehnoa duare. Ihtia wuhugã yenatja. Muhu ya wuhugã, Moise ya wuhugã, Elia ya wuhugã yenatja, nimahye tiquiro Jesure.

⁷ Sa yero tiquina bui ehmeo curua cahmotahye. Sa cahmotagãta ehmeo watoaru nino ca tahye:

—Ahriquiro yuhu macu yuhu cahniquiro ijire. Tuhoya tiquirore, nino ca tahye.

⁸ Sa nigãta Pedro gũhu ihñamahye. Jesu dihitare ihñahye. Tiquina ihñariquina pehe mariedahye.

⁹ Sa yero canpu tiquina dijia tagã Jesu tiquinare yahuahye:

—Mianogã yuhure sa wahaire apequinare yahueracãhña. Yuhu masu Cohãcjũ ohorigu yuhu yaria masa wijiari bato tire apequinare yahuya masa, ni yahuahye tiquiro.

10 Sa ye tiqiro dutiro sahta tiquina ihñarire yahuerahye apequinare. Sa ye tiquina basi ohõ saha ni sinitu yahuducuahye:

—¿Yuhua yaria masa wijiari bato”, nino dũhse nino niari tiqiro? ni, yahuducuahye tiquina.

Sa ye Jesure ohõ saha ni sinituahye:

11 —“Cristo tiqiro ahtato pano Eliare ahta mũhtano cahmene”, nine mari acaye judio masare buheyequina. ¿Dũhse ijiro boro sa niagari tiquina? ni sinituahye tiquina tiqirore.

12-13 Jesu yũhtiahye:

—Ijirota ijire. Eliare ahta mũhta dutiri Cohãcjũ, ijipihtiyere quehno mũhtatiqirore. Yuhua masu Cohãcjũ ohorigu peye tahari ñano yũhduguta. Apequina yũhũre cahmedaye, ñano yeeta. ¿Dũhse ijiro boro tire sa ni ojoari, masu tũhotugũ? Sa yegu ahrire niitja musare: Elia wihi tuhasari. Tiqiro sa wihiepegũta tiquina cahmediro saha tiqirore ñano yeahye. Sata ni ojoahye tiqirore, niahye Jesu tiquinare.

*Jesu coã wahmua cãhtariqirore yũhdũoahye
(Mt 17.14-21; Lc 9.37-43)*

14 Sa ye dijia ta, apeqina buheyequina cahapũ esa, peyequina masare ihñahye. Tiqiro buheyequina pehe judio masare buheyequina mehna cahme dũse tutuaye niahye.

15 Sa ye Jesu gãhũ tiquina dijia tagũ ihñañe, ijipihtiyequina masa acua waha, tiqiro cahapũ oma cãa wahahye. Tiqiro cahapũ esaye,

—¿Ahtajari? niahye tiqirore.

16 —Ahtaja, ni tuhasa,

—¿Dahse ni cahme dase tutuana niari masa tiquina mehna? ni sinituahye Jesu tiquiro buheyequinare.

¹⁷ Tiquiro sa ni sinitugã tãhoro, masa watoa ducuriquiro yahuahye tiquirore:

—Buhegã, yãhã macãre watĩno cãoriquirore mãhãre ne cãhtami. Watĩno pehe tiquirore yahuducu dutierare.

¹⁸ Yãhã macãre tiquiro ñehẽgã yehpapã bora, bahque diho, bãhaa wahae tiri tiquiro. Sa waharo sahpo tua wahae tiri. Sa yegã mãhã buheyequinare watĩnore cohã dutimi. Yãhã sa dutiepegãta tiquina cohã masiedari watĩnore, ni yahuahye Jesure.

¹⁹ Tiquiro sa nigã tãhoro Jesu ohõ saha niahye tiquinare:

—Ne, yãhãre wacũ tutuerare mãsa. Yoari pje mãsare buhemaja yãhã. ¿Noho puno yoari pje yãhãre mãsa cariboajari? Tiquirore ne cãhtaya yãhãre, niahye Jesu.

²⁰ Tiquiro sa nigã tãhoye watĩno cãoriquirore Jesu caha ne cãhtahye. Tiquina ne wihigã ihãano watĩno pehe coã wahmãa cãhtariquirore yehpapã doque quehe sa, tunu nanaregã yeahye. Sa yero sahpo tuaa wahahye.

²¹ —¿Noho puno yoari pje watĩnore cãoajari ahriquiro? ni, sinituahye Jesu pehe tiquiro pacãrore.

—Nijinogã ijiropãta tiquirore cão ducari.

²² Sa yero watĩno pehe tiquirore pecapã, acopã cohã wejẽmedi. Sa yegã mãhã ye masigã usãre paja ihãa, yedohoya, niahye tiquiro pacãro Jesure.

²³ Tiquiro sa nigã tãhoro ohõ saha niahye Jesu:

—¿Mũhũ ye masiegu ijire”, nijari mũhũ yũhũre? Yũhũre mũhũ wacũ tutuagũ ihñano, Cohãcjũ ijipihtiyere ye peho masine, mũhũre yedohoro, niahye Jesu.

²⁴ Tiquiro sa nigũta coã wahmũa cãhtariquiro pacũro ohõ saha ni sañuducuahye:

—Mũhũre wacũ tutuaja. Yũhũ wacũ tutueragũ ihñagu yũhũre yedohoya mũhũre yũhũ wacũ tutuato saha, niahye tiquiro.

²⁵ Sa yero masa peyequina tiquina cahapũ oma cãhta, tiquina cahmecoagũ ihñano, Jesu watĩnore ohõ saha ni tuhtiahye:

—Mũhũ yahuducu dutiegu, tũho dutiegu ahriquiro mehna ijirigu wahaya. Sa wahagu tiquirore pari turi cariboeracãhña, niahye Jesu.

²⁶ Tiquiro sa nigũ tũhoro watĩno sañuducu, coã wahmũa cãhtariquirore yehpapũ doque quehe sa tunu nanaregũ ye, wahahye. Tiquiro sa yegũ coã wahmũa cãhtariquiro yariariquiro yero saha wahahye.

²⁷ —Tiquiro yariaa wahare, nimahye masa peyequina.

Tiquina sa niepegũta Jesu pehe tiquiro omocare ñehe, tiquirore wahcõahye. Tiquiro sa wahcõgũ wahcãhye tiquiro pehe.

²⁸ Came Jesu gũhũ wãhũpũ tiquina sajã sagũ tiquiro buheyequina tiquirore sinituahye:

—¿Dũhse yena usã pehe watĩnore cohã masiedayari, mũhũ tũhotugũ? ni sinituahye tiquina.

²⁹ —Ahriquiro boro watĩnore cohã duana Cohãcjũre tutuaro sinino cahmene mũsare, ni yũhtiahye Jesu tiquinare.

Pari turi Jesu tiquiro yaria masa wijiatiire yahuahye

(Mt 17.22-23; Lc 9.43-45)

³⁰ Sa ye topu ijiriquina waha, Galilea yehpamu esa, yuhduwa wahahye. Topu tiquina waharire apequna masigã cahmedahye Jesu tiquiro yequinare buhero taro.

³¹ Topu esaro tiquiro buheyequinare buheahye. Ohõ saha ni buheahye:

—Yuhu masu Cohãcjũ ohorigu ijiaja. Masa yuhure ñehe, apequnapure yuhure ohoeta. Tiquina sa ohori bato yuhure wejẽeta. Tiquina sa wejõrigu ijiepeguta ihtia deco wahaboro masa wijiagutja, niahye tiquinare.

³² Tiquiro sa nigũ tuhoye tiquina quehnoano tuho ñehedahye. Sa ye cueye, tiquirore tire sinitu nemoedahye.

Jesu buheyequina tiquina mehna cjãnore puhto sõ duaye nimahye

(Mt 18.1-5; Lc 9.46-48)

³³ Sa ye Capernaupu tiquina esari bato wuhapu tiquina ijigũ Jesu pehe sinituahye tiquinare.

—¿Mahapure ahtana, duhse ni yahuducu cãhtana niari masa? ni, sinituahye tiquinare.

³⁴ Tiquiro sa sinitugã tiquina yuhtierahye. Mahapure ahtaye, cahme ohõ saha ni yahuducu cãhtaye niahye:

—¿Mari mehna cjãnore diquiro pehere mari puhtoro sõnatari mari? ni yahuducuye niahye mahapure ahtaye.

³⁵ Sa ye tiquina sa nidire bæ tiye Jesure yuhtierahye. Tiquina sa yuhtieragũ ihñano Jesu

nuju sa, tiquiro buheyequinare doce buheyequinare pijio ohõ saha niahye:

—Musa pãhtoa iji duana ijipihtiyequina masa tiquina cahacjãna ijiro cahmene musare. Sa yena ihyo ijina ijipihtiyequina docapã ijinata musa, niahye Jesu tiquinare.

³⁶ Sa nino nijinogãre tiquina watoa duhu do-coahye. Duhu doco tuhasa tiquirrogãre ne wãa, ohõ saha ni yahuahye:

³⁷ —Yeere ye duana ahriquirrogãre musa cahmena, yãhã gãhãre cahmene musa. Sa yena yãhãre cahmena, yãhãre ohoriquiro mari Pacã gãhãre cahmene musa, niahye Jesu tiquinare.

Marine ihña tuhtiriquiro ijieraro, mari mehna cãno ijire

(Mt 10.42; Lc 9.49-50)

³⁸ Came Ñu ohõ saha niahye Jesure:

—Buhegã, mãhã wame mehna watãre cohãriquirore usã ihñãh. Mari mehna cãno tiquiro ijieragũ ihñana tire tiquirore ye dutierahti usã, niahye tiquina.

³⁹ Tiquina sa nigã tãhoro Jesu tiquinare yahuahye:

—Sa niedacãhña musa tiquirore. Ihcãquiro yãhã wame mehna Cohãcjũ tutuaye mehna yero, came yãhãre ñano ni yahuducu masiedare.

⁴⁰ Marine ihña tuhtiriquiro ijieraro, tiquiro mari mehna cãno ijire.

⁴¹ Musare potota nii niaja. Yeequina musa ijigũ ihñañe apequina musare tiquina yedohogũ ihñano Cohãcjũ tiquinare quehnoano yerota. Acore musare tiquina mehenogã sihõgã tiquinare

quehnoano yerota Cohãcjũ tiquina sa yeri wapa, niahye Jesu tiquinare.

*Ñañene yegũ cuarĩne
(Mt 18.6-9; Lc 17.1-2)*

⁴² Sa yero Jesu yahu nemoahye:

—Ahriquirogã yero saha ijiriquirore yahũre wacũ tutua dũcariquiore yahugũtja mũsare. Apequiore ahriquirogã yero saha ijiriquirore ñañene ye dutiro tiquiore ña yũhdũaro yũhdũrota. Ihcãquiore tiquiore wamũapũ pajiria utãre dũhte yo, pajiri mapũ tiquiore tiquina cohãgũ ñano wahaboaga tiquiore. Sa ijiepegũta ahriquirogã yero saha ijiriquirore ñañene ye dutiriquiro tiquiore pehe pajiri mapũ tiquina cohãriquiore yũhdũoro ñano yũhdũrota.

⁴³⁻⁴⁴ Mũhũ omoca mehna ñano yegũ ti omocare mũhũ dũte cohãboriro saha ti mũhũ ñano yeye pehere duhuya. Tire duhueragũ pecapũ wahagũta. Topũre ne peca yatierare. Sa ye becoa ne yarierare. Mũhũ omocare cohãgũ ti si dihita butiboaga. Sa yegũ mũhũ pehe sa bajuri turu ijiepegũta came Cohãcjũ mehna ijigũta. Pũa omoca mehna pecapũ wahagũ mũhũ sa wahagũ ña yũhdũaboaga. Sa yegũ ti mũhũ ñano yeye pehere duhuya.

⁴⁵⁻⁴⁶ Mũhũ dahpocã mehna ñano yegũ ti dahpocã gũhũre mũhũ dũte cohãboriro saha ti mũhũ ñano yeye pehere duhuya. Tire duhueragũ pecapũ wahagũta. Topũre ne peca yatierare. Sa ye becoa ne yarierare. Mũhũ dahpocãre mũhũ cohãgũ ti si dihita butiboaga. Sa yegũ sa bajuri turu ijiepegũta came Cohãcjũ mehna ijigũta. Pũa dahpocã mehna

pecarꝰ wahagꝰ mꝰhꝰ sa wahagũ ña yꝰhdꝰaboaga. Sa yegꝰ ti mꝰhꝰ ñano yeye pehere duhuya.

⁴⁷⁻⁴⁸ Mꝰhꝰ capea mehna ñano yegꝰ tiare ore we mꝰhꝰ cohāboriro saha ti mꝰhꝰ ñano yeye pehere duhuya. Tire duhueragꝰ pecarꝰ wahagꝰta. Topꝰre ne peca yatierare. Sa ye becoa ne yarierare. Tiare mꝰhꝰ cohāgũ tia dihita butiboaga. Ihcā capea mariedapegꝰta came Cohācjũ mehna ijigꝰta. Pꝰa capea mehna pecarꝰ wahagꝰ mꝰhꝰ sa wahagũ ña yꝰhdꝰaboaga. Sa yegꝰ ti mꝰhꝰ ñano yeye pehere duhuya.

⁴⁹ 'Ahri yehparꝰ ijina ñano yꝰhdꝰnata mꝰsa. Pecarꝰ mari ɰjũgũ marine purĩno saha ñano yꝰhdꝰnata mꝰsa.

⁵⁰ Moa quehnoano ocare. Moa ocaeragũ ti moare ocagũ yero basioerare. Moa ocaeraro ti moa ne quehnoaedare. Ti moare dahsero basioerare. Sa ijigũ ihñana ti moare cohāno cahmene. Moa quehnoano ti ocaro saha mꝰsa gũhꝰ masa quehnoana ijiya. Sa yena apequina mehna quehnoano mehna ijiya, ni yahuahye Jesu tiquinare.

10

Tiquina namosānumiare cohāñene yahuahye Jesu (Mt 19.1-12; Lc 16.18)

¹ Sa ye tiquiro topꝰ ijiriquiro waha, Judea yehpa caharꝰ esa, Jordā wame tiri ma ape sie pahrẽꝰ esahye. Topꝰ tiquiro esagũ ihñañe masa peyequina tiquiro caharꝰ cahmecoahye tja. Tiquina sa cahmecoagũ ihñano to pano tiquiro buheriro sahata pari turi buheahye tja.

2 Tiquiro sa buheri watoa fariseo masa wi-hiahye. Jesure ñano tiquiro yahuducugũ tãho duamahye tiquina. Sa tãho duaye tiquina Jesure sinituahye.

—¿Mari namosãnumiare cohãgũ quehnoaboagari? ¿Mari dutiye pehe sata ye dutiajari, m̃h̃h̃ tãhotugũ? ni sinituahye tiquina.

3 —¿Dahse ye dutiajari to Moise m̃sare tiquiro c̃uri? ni yãhtiahye Jesu.

4 —“Pãpera p̃re m̃sa cohãñene yahuyere ojoana m̃sa namosãnumiare cohã masine”, niahye Moise, ni yãhtiahye fariseo masa pehe.

5 Tiquina sa nigũ tãhoro ohõ saha ni yahuahye Jesu:

—Cohãcjũ dutiyere m̃sa ye dueragũ ihñano sa ni ojoahye Moise.

6 Tiquiro sa ni ojoari ijiepegũta ahri yehpare bajumehnediquiro am̃ano, numino gũh̃are yeahye.

7 Sa yero am̃ano tiquiro pac̃sm̃are cohã wi-jia, tiquiro namono mehna ijirota.

8 Sa ye tiquina p̃aro ijiepetã ihcã pag̃u yero saha ijire. Sa ye tiquina p̃aro yero saha ijierare. Ihcã pag̃u yero saha ijiye nine.

9 Cohãcjũ tiquiro omoca d̃hte dutiriquina ijire. Sa ye tiquinare cahme duhueraro cahmene, niahye Jesu tiquinare.

10 Sa ni tuhasa tiquiro buheyequina mehna w̃h̃p̃u sajãa wahahye. W̃h̃p̃u sajã sa, tiquina namosãnumiare cohãñene tiquiro buheyequina sinituahye tja tiquirore.

11 Tiquina sa sinitugũ tiquiro yãhtiahye:

—Tiquiro namonore cohãriquirō apecorore namo tiro, apecoro mehna ñano yeriquiro ijire. Sa yero tiquiro cohãricorore ñano wahagũ yero nine.

¹² Sa yero numino pehe ticoro manũnore cohãno, apeqirore manũ tiro, tiquiro mehna ñano yericoro ijire, niahye Jesu tiquinare.

Macanagã ye ijiatire Cohãcjũre sini basahye Jesu (Mt 19.13-15; Lc 18.15-17)

¹³ Sa ye macanagãre Jesure ña peo dutiye tehe tiquinagãre Jesu cahapũ ne cãhtaye niahye. Tiquina sa yegũ ihñañe tiquiro buheyequina pehe tiquinagãre ne cãhtayequinare tuhtiahye.

¹⁴ Tiquina sa tuhtigũ ihñano Jesu usuaro, ohõ saha niahye tiquinare:

—Macanagã yũhũ cahapũ ahtaahro. “Waharĩsa”, niedacãhña tiquinagãre. Tiquinagã Cohãcjũre tiquina pũhtoro tũhoture. Sa ye Cohãcjũ tiquiro pũhtoro ijiropũre ahriquinagã yero saha tũhotuyequina ijire topũre.

¹⁵ Ijirota niita niaja mũsare. Ahriquinagã Cohãcjũre tiquina cahmeno saha mũsa pehe cahmedana, tiquiro cahapũ wahasi mũsa. Mũsa wahaeragũ mũsa pũhtoro ijisi tiquiro, niahye Jesu.

¹⁶ Sa ni tuhasa Jesu macanagãre ne wũa, tiquinagãre ña peoro ohõ saha niahye:

—Ahriquinagã quehnoañequina wahaahro, ni sini basahye Cohãcjũre.

Doeri cjẽ upũro Jesure sinituahye (Mt 19.16-30; Lc 18.18-30)

¹⁷ Sa ye Jesu mahapũ tiquiro wahaducugũ apeqiro pehe oma cã, tiquiro dahpocãri cahapũ

dusepe curi mehna quehe sahye tiquiore ño peoro.

—¿Ne, quehnoagu buhegu, yahu ijipihtiye decori Cohãcjũ mehna iji duagu dũhse yegutari yahu? niahye tiquiore Jesure.

18 Tiquiore sa nigũ Jesu yuhtiahye:

—¿Dũhse ijiro boro yuhare “Quehnoagu”, ni pisujari mahu? Cohãcjũ dihita quehnoariquiore ijire.

19 Ahri Cohãcjũ dutiyere masine mahu: Masare wejẽdacãhña. Wuhana tieracãhña. Yaqueracãhña. Ni mehoedacãhña. Apequina yere ni meho nedacãhña. Musa pacusumhare ño peoya. Ahri dutiyere yero cahmene masare, ni yahuahye Jesu tiquiore.

20 —Buhegu, tire ijipihtiyere coã wahmua cãhtagu ijiguputa yuhducaera tii yahu, niahye tiquiore Jesure.

21 Tiquiore sa nigũ tũhoro Jesu pehe tiquiore ihñadoque ohõ, cahñahye. Sa yero ohõ saha niahye:

—Mehenogã dũhsare mahare mahu ye pehoato. Ijipihtiyere mahu yere duagu wahaya. Sa yegu ijipihtiye mahu wapatari niñerure pejecoyequinare ohoya. Mahu sa yegũ pajiro mahu ye uhmusepu, Cohãcjũ caharu ijirota. Mahu sa yeri bato yahu mehna cjũ ijiacju ahtaya, niahye Jesu tiquiore.

22 Tiquiore sa nigũ tũhoro tiquiore pehe peye doreri cjẽ cãoriquiore ijiro tire pejecoyequinare oho dueraro, bujua witi, coera, wahaa wahahye.

23 Tiquiore sa bujua witiyũ ihñano Jesu maredaca sa, tiquiore buheyequinare ihñadoque ohõ, ohõ saha niahye:

—Doeri cjě cwoyequina Cohãcjũ pũhtoro ijiropũre tiquinare waharo basioera cjũre, niahye tiquinare.

²⁴ Tiquiro sa nigũ tũhoye tiquina pehe tiquiore tũho maria wahahye. Sa ni tuhasa Jesu pari turi yahuahye tiquinare:

—Yũhũ acaye, ijipihtiyequina doeri cjě opana Cohãcjũre wacũno marieno Cohãcjũ pũhtoro ijiropũ tiquinare waharo basioerare.

²⁵ Camello pehe awia copepũ tiquiro sajã duagũ basioerare. Tiquiro sa ijiro yũhdũoro doeri cjě cũoriquiore Cohãcjũre wacũno marieno Cohãcjũ pũhtoro tiquiro ijiropũre tiquiore waharo basioerare, ni yahuahye tiquinare.

²⁶ Tiquiro sa nigũ tũhoye to pano tiquina tũho mariariro yũhdũoro tũho maria waha, tiquina basi ohõ saha niahye:

—Yohou, tiquiro nino sahata potota ijigũ ne ihcãquiro masũnore yũhdũoeraboaga Cohãcjũ, niahye tiquina basi.

²⁷ Tiquina sa nigũ tũhoro Jesu tiquinare ihñadoque ohõ, ohõ saha niahye:

—Masa tiquina esa tuharo quehnoano yeri mehna Cohãcjũ cahapũ waha masiedare. Cohãcjũ pehe masare pecapũ wahaboriquinare yũhdũo masine. Tiquiro ijipihtiyere quehnoano ye masi peho cãhre, niahye Jesu tiquinare.

²⁸ Tiquiro sa nigũ Pedro tiquirore ohõ saha niahye:

—Tũhorĩña. Ũsã pehe ijipihtiyere ũsã yere cũ cãũ mũhũ mehna wahana tana, niahye tiquiro Jesure.

²⁹ Tiquiro sa nigũta Jesu ohõ saha niahye:

—Ijirota niita niaja m̄sare. Quehnoañe buheyere, yeere yena tana ȳh̄re ño peona tana m̄sa w̄h̄sere, m̄sa bahanare, m̄sa pac̄sum̄are, m̄sa poh̄nare, m̄sa weserire c̄irina ijina, pajiro wapatanata m̄sa yojop̄re.

³⁰ Sa yena m̄sa w̄h̄sere, m̄sa bahanare, m̄sa pac̄s̄an̄um̄iare, m̄sa poh̄nare, weserire, to pano m̄sa c̄or̄iro ȳh̄d̄oro yojop̄re peye c̄onata m̄sa. Sa ye arequina m̄sare ñano yeeta. Sa yena camer̄re ape t̄jurōp̄ ijip̄ihtiye decori Coh̄c̄j̄ mehna ijinata.

³¹ Yojop̄re peyequina p̄h̄toa ijiriquina ti p̄j̄er̄re ihyo ijiyequina tojoaeta. Sa ye yojop̄re peyequina ihyo ijiyequina ijiriquina ti p̄j̄er̄re p̄h̄toa comesaeta t̄ja, ni yahuahye Jesu tiquinare.

Pari turi Jesu tiquiro yaria masa wijiatire yahuahye

(Mt 20.17-19; Lc 18.31-34)

³² Sa ye tiquina mahap̄ maja, Jerusal̄p̄ m̄jañe niah̄ye. Jesu tiquina panoḡa h̄m̄ t̄h̄ye. Sa tiquiro h̄m̄ t̄ḡi ih̄ñañe tiquiro buheyequina ih̄ña maria wahah̄ye. Sa ye tiquina bato n̄n̄ t̄ar̄iquina pehe cuero mehna n̄n̄ t̄h̄ye. Sa yero Jesu tiquiro buheyequinare tiquina sehsaro neah̄ye t̄ja. Sa yero masa tiquirore d̄h̄se yeatire Jesu yahu d̄cah̄ye tiquinare.

³³ —T̄h̄oya ȳh̄re. Yojop̄re Jerusal̄p̄ waha niaja mari. Top̄ masa ȳh̄ mas̄re Coh̄c̄j̄ ohoriḡre ñehe, arequinap̄re ȳh̄re ohoeta. Pahia p̄h̄toare, mari acaye judio masare buheyequina ḡh̄re ȳh̄re ohoeta. Sa ye ȳh̄re wej̄e

dutieta tiquina. Sa wejẽ dutiye judio masa ijieye-
quina pehere yũhũre ohoeta.

³⁴ Tiquina sa ohori bato tiquina pehe yũhũre
bũjũpe, sihco puti ohõ, tana, wejẽeta. Sa yegũ yũhũ
yariari bato ihtia deco wahaboro masa wijiagũtja,
ni yahuahye Jesu tiquinare.

Santiago, Ñũ mehna Jesure siniahye
(Mt 20.20-28)

³⁵ Sa ye Santiago, Ñũ mehna Jesu cahapũ esaye,
siniahye tiquirore. Tiquina Zebedeo pohne iji-
ahye. Sa ye ohõ saha ni siniahye:

—Buhegũ, Ʃsã sinino saha Ʃsãre yeya mũhũ, ni-
ahye tiquina Jesure.

³⁶ —¿Dũhse yũhũ yegũ cahmeajari mũsa? niahye
Jesu tiquinare.

³⁷ —Ijipihtiyequina pũhtoro ijigũ Ʃsãre mũhũ
mehna duji dutiya. Ihcãquiro mũhũ poto pehe,
apequiro mũhũ cũ pehe pehe duji dutiya Ʃsãre,
mũhũ mehna pũhtoa Ʃsã ijiato saha, niahye
tiquina Jesure.

³⁸ Tiquina sa nigũ tũhoro ohõ saha ni yahuahye
Jesu tiquinare:

—Mũsa ñano yũhdũatore masiedapenata sa si-
nine yũhũre. ¿Yojopũre yũhũ ñano yũhdũato saha
mũsa gũhũ ñano yũhdũana ihcãno sahaboagari? ni
sinituahye tiquinare.

³⁹ Tiquiroro sa sinitugũ tũhoye tiquina yũhtiahye:

—Ihcãno sahanata, ni yũhtiahye tiquina.

Tiquina sa nigũ Jesu ohõ saha ni yahuahye:

—Yũhũ ñano yũhdũato saha ñano yũhdũanata
mũsa gũhũ.

⁴⁰ MUSA sa y^hhd^uanaja m^usa ijiepeg^uta, y^uh^u mehna dutiatiquinare, y^uh^u mehna dujiatiquinare bese masiedaja y^uh^u. Ahrire y^uh^u Pac^u pehe quehno tuhasari. Sa ye tiquiro beseatiquina dihita y^uh^u poto pehe y^uh^u c^u pehe pehe dujieta, niahye Jesu tiquinare.

⁴¹ Sa ye apequina p^ua omopequina buheyequina Santiago, Ñ^u ahriquina p^uaro mehna usuahye tiquina sa sinidire t^uhoye.

⁴² Tiquina sa usuag^u ih^ñano Jesu tiquiro buheyequinare pijio oh^o saha niahye:

—Coh^ãcj^ure masie^ñequina p^uh^ota pehe tiquina masare dutiye, usuario mehna dutire.

⁴³ MUSA pehe ne sa yesi m^usa basi. MUSA mehna cj^ãno p^uh^otoro iji duaro, ijipihtiyequina tiquiro mehna cj^ẽna cahacj^ũno ijiro cahmene tiquirore.

⁴⁴ Sa yero ijipihtiyequinare dutiriquiro iji duaro, apequina cahacj^ũno ijiro cahmene tiquirore.

⁴⁵ Sata ijig^u ijiaja y^uh^u g^uh^u. Y^uh^u mas^u Coh^ãcj^ũ ohorig^u ijiepeg^uta ahri yehp^u masare yedohog^u ahta^u. Sa yeg^u peyequina masa ye buhirire yariag^u ahtag^u nii. Sa yeg^u peyequina masare pecap^u wahaboriquinare y^hd^uog^u ahtag^u nii. Masare dutipeg^u ahtag^u nied^u, niahye Jesu tiquinare.

Bartimeore, caperi bajueriquirore ih^ñag^ũ yeahye Jesu

(Mt 20.29-34; Lc 18.35-43)

⁴⁶ Sa ye tiquina Jericó^u esahye. Sa yero Jesu tiquiro buheyequina, masa peyequina mehna ti macap^u ijiyequina tiquina wahag^u Bartimeo

pehe maha d̄aht̄a cahap̄a dujiahye. Tiquiro Timeo mac̄no caperi bajueriquiro ijiro, decoripe masare niñerure siniducuriquiro ijiahye.

47 Sa yero top̄a Jesu Nazare c̄j̄ano tiquiro cahap̄a ahtaḡa t̄ahoro Bartimeo oh̄o saha ni sañuducuahye:

—Jesu, Davi m̄anano panami iji turiaḡa, masare ȳhd̄oac̄j̄a, paja ih̄ñaña ȳh̄are, ni sañuducuahye Jesure.

48 Tiquiro sa niḡa t̄ahoye masa peyequina Bartimeore “Dihta mariaña”, ni tuhtiahye tiquina tiquirore. Tiquina sa tuhtiḡa t̄ahoro Bartimeo to pano tiquiro sañuducuriro ȳhd̄o c̄j̄ūno sañuducu nemoahye tja:

—Jesu, Davi m̄anano panami iji turiaḡa, masare ȳhd̄oac̄j̄a, paja ih̄ñaña ȳh̄are, ni sañuducuahye tiquiro.

49 Tiquiro sa ni sañuducuḡa t̄ahoro Jesu pehe esad̄ca, “Pijiohya tiquirore”, niahye. Tiquiro sa niḡa tiquina pehe caperi bajueriquirore p̄iji c̄ahye:

—Bucueya. Wahc̄ad̄caya. Tiquiro m̄h̄are pi-jiore, niahye tiquina Bartimeore.

50 Tiquina sa niḡa t̄ahoro tiquiro bui c̄j̄a suhtirore tu we c̄ū, uhpu ȳhd̄a c̄ā, Jesu cahap̄a esad̄cahye.

51 Sa yero Jesu sinituahye tiquirore.

—¿D̄h̄se ȳh̄a yeḡa cahmeajari m̄h̄a? niahye Jesu tiquirore.

—Ȳh̄a p̄ahto, ȳh̄are ih̄ñaḡa yeya, niahye caperi bajueriquiro.

52 —Wahaya. M̄h̄a ȳh̄are wac̄ū tutuaḡa quehnoa wahare, niahye Jesu tiquirore.

Tiquiro sa nigūta caperi bajueriquiro ihñaa wahahye. Sa quehnoa waharo Jesu mehna mahapꝰ wahaa wahahye.

11

Jerusalẽꝰ esahye Jesu

(Mt 21.1-11; Lc 19.28-40; Jn 12.12-19)

¹ Sa ye Jerusalẽꝰ tiquina esato panogã Betfagé wame tiri maca cahapꝰ, Betania wame tiri maca cahapꝰ ijidꝰꝰ, Olivo wame tidꝰ cꝰꝰꝰ esa mahtahye. Topꝰ esaro pꝰarore tiquiro buheye-quina mehna cjẽnare Jesu ohoro ohõ saha niahye:

² —Si macapꝰ wahaya. Topꝰ esana duita burrogãre tiquina dꝰhte docoriquirogãre bocanata. Apequina pesamehnediquirogã ijiaga. Tiquirogãre bocana, yuta dare pã, ne cãhta basaya yãhꝰre.

³ Mꝰsa sa yegũ ihñano burrogã upꝰro “¿Dꝰhsena burrogãre pãjari?” tiquiro nigũ tãhona, ohõ saha ni yãhtiya tiquirore: “Mari pãhtoro burrogãre cahmedoqueo nidi. Sa yero mianogãta wiarota tiquiro”, ni yahuya tiquirore, ni yahu duti ohoahye tiquiro buheyequinare pꝰarore.

⁴ Tiquiro sa nigũ waha, wãhꝰ cahapꝰ ijiri mahapꝰ sopecaha cahapꝰ burrogãre tiquina dꝰhte docoriquirogãre bocahe.

⁵ Sa ye tiquirogãre yuta dare tiquina pãgũ ihñãñe topꝰ ducuyequina sinituahye tiquinare:

—¿Dꝰhse yena tana mꝰsa yuta dare pãjari burrogãre? ni sinituahye tiquina.

⁶ Tiquina sa nigũ tũhoye, tiquina pehe Jesu tiquiro nidiro sahata yahuahye topũ ducuyequinare. Tiquina sa yahugũ tũhoye topũ ducuyequina pehe “Neahña”, niahye tiquinare.

⁷ Sa ye tiquina burrogãre Jesu cahapũ ne sahye. Tiquina ne sari bato tiquirogã bui tiquina suhtire duhu peo tuhasagũ ihñano, Jesu pehe tiquirogã bui m̃ja pjeahye, waharo taro.

⁸ Sa ye masa peyequina tiquina bui sañañe suhtire tu we ne, mahapũ seõ cũ m̃htahye, Jesure ño peoye. Apequina pehe pũri tiye d̃p̃r̃ire weripũ tiquina ne cãhtari d̃p̃r̃ire mahapũ cũahye.

⁹ Sa ye tiquiro pano wahayequina, tiquiro bato ahtayequina mehna ohõ saha ni sañuducuahye:

—Ahriquiore ño peouhna. Ahriquiore Cohãcjũ tiquiro ohoriquiore quehnoano ijiahro.

¹⁰ Mari ñecũ iji turiariquiore Davi m̃ñano p̃htoro tiquiro ijiriro saha ahtariquiore quehnoano ijiahro. Ʋhm̃use cjũnore “Tutuagũ ijire”, ni ño peouhna, ni sañuducuahye tiquina.

¹¹ Sa yero Jesu Jerusalẽpũ esaro Cohãcjũ ya w̃h̃apũ sajã saro, ti w̃h̃apũ ijiyere ijipihiyere ihña peho cãhye. Ihña tuhasa “Ñamicahapũ ijire. Deco cjũnota wahañhna”, nino, Jesu tiquiro buheyequina doce buheyequina mehna Betaniapũ wahahye.

Jesu higeragũre yaria dutiahye
(Mt 21.18-19)

¹² Sa ye ape deco tiquina Betaniapũ ijiriquina wahaahyahye. Sa yero Jesu pehe ɱja ahbaa waha, yoropũ higuera wame tidare quehnoano pũri tidare ihñano tũ d̃care macano wahamahye.

13 Dũca mariedahye. Dũca tiri pje ijieraro pũri dihita ijiahye.

14 Sa yero dũca mariedagũ ihñano ohõ saha niahye:

—Ahdu dũcare masa ne pari turi ihyeracãhdo. Ne dũca tieracãhdo, niahye Jesu.

Tiquiro sa nigũ tiquiro buheyequina pehe tũhoahye.

Jesu Cohãcjũ wũhũre Cohãcjũ mehna yahuducuri wũhũ ye dutiahye

(Mt 21.12-17; Lc 19.45-48; Jn 2.13-22)

15 Tiquiro sa yeri bato tiquina Jerusalẽpũ esahye. Topũ esaro, Jesu Cohãcjũ ya wũhũpũ sajã saro apee boro duayequinare, dũyequina gũhũre cohã wioahye. Sa yero niñeru comesaye mesarire yo wahcõ, ne majare cũ mũjahye. Bujuaare duayequina tiquina dujiye pahtari gũhũre sata yeahye.

16 Sa yero apee borore ne sajã dutierahye masare.

17 Sa yero Jesu ohõ saha ni buheahye tiquinare:

—Ohõ saha nine Cohãcjũ yere tiquina ojoari pũ: “Ya wũhũ Cohãcjũ mehna yahuducuri wũhũ wame tirota. Sa yero ijipihtiro cjẽna ya wũhũ ijirota”, ni ojoahye Cohãcjũ yere tiquina ojoari pũ. Ti pũ sa niepegũta mũsa pehe ahri wũhũpũ duana, mũsa basi cahme yaquere mũsa, ni buheahye tiquinare.

18 Tiquiro sa ni buhegũ ijipihtiyequina masa pehe tũho maria wahahye. Sa ye pahia pũtoa, usã judio masa buheyequina mehna tiquirore cue niahye. Sa ye tiquina tiquirore wejẽatire wacũ macamahye.

19 Tiquina sa yegũ ñamicahapũ Jesu tiquiro buheyequina mehna ti macapũ ijiriquina wahaa wahahye.

Higueragũ ñaia wahahye

(Mt 21.20-22)

20 Sa ye bohrearo mahapũ maja taye, higueragũre ihñahye. Tũ nahcoripũ ñai dũca, ñaia wahahye tũ.

21 Tũre ihñano Pedro pehe wacũ, ohõ saha ni-ahye:

—Buhegũ, ihñaña. Higueragũ mahũ yaria dutidũ yaria wahaya, niahye Pedro.

22 Tiquiro sa nigũta Jesu yahuahye tiquinare:

—Cohãcjũre wacũ tutuaya mũsa.

23 Ijirota niita niaja mũsare. Ahdũ cunũre pajiri mapũ mũsa cohã dutigũ mũsa nidiro saha sa waharota. Cohãcjũre quehnoano mũsa wacũ tutuagũ “Yũhũ sinidiro saha waharota”, mũsa ni tũhotugũ mũsa nidiro saha waharota.

24 Sa yegũ ahrire yahugũtja mũsare. Cohãcjũ mehna yahuducuna, tiquirore sinina, “Yũhũ sinidiro saha ohorota yũhũre”, ni tũhotuya. Mũsa sa yegũ ihñano Cohãcjũ mũsa siniñene ohorota.

25 Sa yena Cohãcjũ mehna mũsa yahuducuoato pano mũsare apequina tiquina ñano yegũ mũsa usarire duhuya. Mũsa sa yegũ ihñano mari Pacũ uhmũse cjũno mũsa ñaño yeri pehere tiquiro gũhũ usua duhurota. [

26 Mũsare ñano yeriquinare mũsa usua duhueragũ mari Pacũ gũhũ uhmũse cjũno mũsa ñaño yeri pehere usuaro ne duhusi tiquiro gũhũ,] niahye Jesu.

Pahia p̄h̄toa, judio masare buheyequina, b̄c̄na mehna Jesu mehna cahme d̄use tini wiahye (Mt 21.23-27; Lc 20.1-8)

27 Tiquiro sa nidi bato tiquina Jerusalēp̄u wahahye tja. Sa ye Jesu Cohācjū w̄h̄p̄u tiquiro tinigū ihñañe pahia p̄h̄toa, usã judio masare buheyequina, b̄c̄na ḡh̄u tiquiro cahap̄u esaye, tiquirore sinituahye:

28 —¿D̄h̄seḡu can̄re sa yeari m̄h̄u? ¿Noa m̄h̄ure tire sa ye dutiari? ni sinituahye tiquina Jesure.

29 Tiquina sa nigū Jesu ȳhtiahye:

—M̄sa pehere sinitu m̄htaḡtja. Quehnoano ȳh̄ure m̄sa ȳhtigū m̄sare yahuḡtja ȳh̄u ḡh̄u.

30 ¿Ñu masare tiquiro wame yegū noa boro pehe tiquirore wame ye dutiyari, m̄sa t̄hotugū? ¿O Cohācjū dutierayari? ¿O masa pehe tiquirore dutiyari, m̄sa t̄hotugū? ni sinituahye tiquinare.

31 Tiquiro sa nigū tiquina pehe tiquina basi ohō saha niahye:

—¿D̄h̄se ni ȳhtinatari mari? “Cohācjū Ñure dutiri jiri”, mari nigū, “¿D̄h̄sena Cohācjū Ñure tiquiro dutiepeḡta tiquirore t̄ho duerari m̄sa?” niboaga Jesu marine.

32 Sa yero “Ñu tiquiro wame yegū Cohācjū pehe tiquirore dutierari jiri”, mari nigū masa pehe usueta mari mehna, niahye tiquina basi.

“Potota Ñu Cohācjū yere yahu m̄htariquiro ijire”, ni t̄hotue tiahye masa pehe. Sa ye pahia p̄h̄toa, usã judio masare buheyequina, b̄c̄na mehna tiquinare cue niahye.

33 Sa ye tiquina Jesure ohō saha ni ȳhtiahye:

—Ñure wame ye dutiriquirote ʉsã masiedaga, niahye tiquina Jesure.

—Ti pje pūrta yʉhʉ gāhʉ ahrire yʉhʉ yerire dutiriquirote yahueraja mʉsare, niahye Jesu tiquinare.

12

Ñañequina dahra cohteyequina quitire yahuahye Jesu

(Mt 21.33-46; Lc 20.9-19)

¹ Sa ye Jesu tiquiro tʉhotuye mehna ohõ saha ni queoye mehna buhe dʉcahye tiquinare.

—Wese upʉro ʉhse darire oteahye. Ote tuhasa, sahrĩnore doco, ʉhsere tiquina cʉhta mʉtoati copere sehe, ʉhmʉari wʉhʉgã dahreahye tiquiro. Sa yero ti wesere apequinare ihcã pehe pahma cũno, ti wesere cohte dutiahye. Cohte duti tuhasa ape siepʉ wahaahya wahahye tiquiro.

² Came ʉhse ñidi pje ijigã wese upʉro tiquiro cahacjãnore wese cjẽ tiquiro ya pahma cjẽ dʉcare ne dutiro ohomahye.

³ Sa ye wesere cohteyequina pehe tiquiro cahacjãnore ñehe, quẽahye tiquirore. Sa ye tuhasa tiquiro cahacjãnore ʉhse tõhorine ohoerapeta tojoa dutiahye tiquirore.

⁴ Sa yero wese upʉro apequiro tiquiro cahacjãnore ohomahye tja. Sa ye cohteyequina pehe tiquiro dapure cami dahre, ñano yeahye tiquina tiquirore.

⁵ Sa yero apequiro pehere tiquiro ohogã cohteyequina tiquirore wejẽahye. Peyequina apequina gāhare sa dihita ye mʉjahye. Apequina pehere quẽ, apequina pehere wejẽahye tiquina.

⁶ Sa yero wese upuro macano dihita dahsahye. Tiquiro cahñiquiro ijiahye. Sa yero tiquiro macanore ohoahye, “Yuhua maca pehere ño peoeta”, nino.

⁷ Tiquiro sa ni tūhotuepegūta cohteyequina tiquina basi ohō saha ni yahuducuahye: “Wese upuro macano ijire ahriquiro. Tiquirore wejēihna mari. Sa yero ahri wese mari ya wese tojoarota”, nimahye tiquina basi.

⁸ Sa niñe tiquirore ñehe, wejē, wese dūhtu caharu ne cā, cohā cāhye tiquina tiquirore.

⁹ ¿Ne wese upuro ahtaro dahse yerotari tiquiro wesere cohteyequinare, mūsa tūhotugū? Ohō saha yerota tiquinare: Tiquiro tiquinare wejēno, apequina pehere wesere cohte dutirota.

¹⁰⁻¹¹ ¿Cohācjū yere tiquina ojoari pūre ahrire buherari mūsa? Ohō saha ni ojoahye:

Ahriquiro Cristo utā yero saha ijire. Utāre wāhure dahreyequina tiquina cohāno saha masa tiquirore cohāeta. Tiquina sa cohāpepegūta yojopure wāhure dahreyequina wāhure yeye, tiquina cū mūhtaria utāre tiquina cūno saha Cohācjū tiquirore pūhtoro sōri. Cohācjū pehe ahrire yeri. Tiquiro sa yegū ihñana, “Quehnoa yūhdūare”, ni tūhotuaja mari, ni ojoahye panopure.

¿Tire ne buherari mūsa? niahye Jesu tiquinare.

¹² Tiquiro sa nigū tūhoye pahia pūhtoa, usā acaye judio masare buheyequina, būcana mehna ohō saha ni tūhotuahye: “Jesu wesere cohteyequina quti mehna marine tuhtiro nine”, ni tūhotuahye. Sa ni tūhotuye Jesure ñehe duamahye. Sa ñehe

duepeta masare cue niahye. Sa cueye tiquirore cohã cãa wahahye.

Fariseo masa, Herode ya curua cjêna mehna gobierno cjê wapare sinituahye Jesure

(Mt 22.15-22; Lc 20.20-26)

¹³ Waha, tiquina fariseo masare, Herode ya curua cjêna gãhure Jesure sinitu dutiye ohoahye tja. Jesu ñano tiquiro yũhtigũ ye duamahye tiquina, tiquirore yahusãne tehe.

¹⁴ Sa ye Jesu cahapũ esaye, tiquirore niji sio sinitumahye:

—Buhegũ, poto yahuducugũ, ni mehoñe mariegũ mahũ ijigũ masiaja usã. Cohãcjũ yere queoro mahũ yahugũ gãhure masiaja usã. Sa yegũ ihcãquiro pũhtoro waro ijiepegũta tiquiro gãhure dõyaro marieno potota yahure mahũ. Sa yegũ usãre yahuya. ¿Roma cjãno ijipihtiyequina pũhtoro yere marine wapa yero cahmeajari, mahũ tũhotugũ? ¿Mari dutiye wapa ye dutiajari, mahũ tũhotugũ? ni sinituahye tiquina Jesure.

¹⁵ Tiquina sa sinitugũ tũhoro tiquina ñano ye duayere masino Jesu ohõ saha ni sinituahye tiquinare:

—¿Dũhse yena yũhũ ñano yahuducugũ tũho dua-jari mũsa? Yojopũre niñeru cjoere ne cãhtaya. Ti cjoere ihñauhna, niahye Jesu tiquinare.

¹⁶ Tiquiro sa nigũ tũhoye tiquina pehe ihcã cjoere ne cãhtahye. Tiquina ne wihigũ Jesu sinituahye tiquinare:

—¿Noa boro queoye wahñajari ahri cjoere? ¿Noa boro wame wahñajari? ni sinituahye tiquiro.

—César, masa ijipihtiyequina p̄h̄toro queoye, tiquiro wame ḡh̄u wahñare, ni ȳh̄tiahye tiquina.

¹⁷ Tiquina sa nigũ Jesu yahuahye tiquinare:

—Ti pje p̄rita masa ijipihtiyequina p̄h̄toro yere tiquiro pehere ohoya. Cohãcjũ yere Cohãcjũ pehere ohoya, ni yahuahye Jesu.

Tiquiro sa nigũ t̄h̄oye t̄h̄o maria wahahye.

Cohãcjũ tiquiro masoatire yahuahye Jesu saduceo masare

(Mt 22.23-33; Lc 20.27-40)

¹⁸ Sa ye ihquẽquina saduceo masa Jesu cahap̄u wihyahye. Saduceo masa pehe “Cohãcjũ yariariquinare masosi”, ni t̄hotuyequina ijiahye.

¹⁹ Sa ye tiquina ohõ saha niahye tiquirore:

—Buheḡu, ohõ saha ni buheahye Moise: “Ihcãquiro wahmino namo tiriquire pohna mariedaperota yariagũ ihñano tiquiro bah̄rore tiquiro wahmino namono ijiricorore n̄oano cahmene. Sa yero wahmino m̄n̄ano tiquiro pohna tiboro saha pohna tiro cahmene tiquiro bah̄rore. Sa ye tiquiro pohne tiquiro wahmino m̄n̄ano pohne yero saha ijieta”, ni ojoahye Moise, niahye tiquina Jesure.

²⁰ Tire ni tuhasa, ahri quitireta yahu nemoahye Jesure:

—Ihcãquiro mas̄no ijiahye. Seis bahana tiahye. Tiquiro wahmino pehe namo ti, pohna mariedaperota yariaa wahahye.

²¹ Sa yero apequiro tiquiro bah̄ro ḡh̄u tiquiro wahmino namono ijiricorore c̄omahye. Tiquiro sa n̄oari bato tiquiro wahmino yero saha pohna mariedaperota yariaa wahahye tja. Sa yero

ahriquiro bahuro tiquiro wahmino manano yero saha pohna mariedaperota yariaa wahahye.

²² Sa dihita wahahye ihcãquiro pohne waro. Ne pohna mariedapeta yaria pihtia wahahye tiquina. Tiquina namono ijiricoro gũhũ tiquina batota yariaa wahahye.

²³ ¿Ne, Cohãcjũ ijipihtiyequinare yariariquina manare tiquiro masogũ diquiro namono pehe ijiretari ticoro? Tiquina ijipihtiyequina ticorore namo tiriquina mana ijiahye. ¿Sa yero diquiro namono pehe ijiboagari ticoro pototi? ni sinituahye tiquina.

²⁴ Jesu yãhtiahye tiquinare:

—Cohãcjũ yere tiquina ojoari pũre, tiquiro masiñe gũhare ne masiedare mũa. Sa yero mũa tãhotuye pehe ne poto ijierare.

²⁵ Yariariquina mana tiquina masa mũjari bato angele yero saha ijire. Namu marieñequina, manũ marieñe numia ijire topũre.

²⁶ Yariariquina mana tiquina masa wijiato pehere mũsare yahugãtja: Tire Moise quehnoano yahu pehoahye. Mehenũgã mũri quitire ohõ saha ni yahuahye tiquiro: “Yũhũ Abrahã, Isaac, Jacob tiquina pũhto tjiãja”, ni yahuri Cohãcjũ yũhare”, ni ojoahye Moise tiquiro ojoari pũpũ.

²⁷ Tiquina yariari bato “Tiquina pũhto tjiãja”, ni yahuahye Cohãcjũ. Sa nieperota yariariquina mana pũhtoro ijierare Cohãcjũ. “Tiquina pũhto tjiãja”, tiquiro niñe mehna catiyequina tiquina ijigũ masiãja mari. Tiquiro catiyequina pũhtoro ijire. Sa yena “Yariariquina masasi”, ni tãhotuna potota tãhotuerare mũa, niahye Jesu tiquinare.

*Quehnoa yꝯhdꝯro dutirore yahuahye Jesu
(Mt 22.34-40)*

28 Sa ye ihcãquiro ꝯsã acaye judio masare buheyequina mehna cjũno tiquina cahapꝯ wihi, tiquina cahme yahuducugã tꝯhoahye. Jesu quehnoano yꝯhtiyere tꝯhoro sinituahye tiquiore.

—¿Cohãcjũ ye dutiro quehnoa yꝯhdꝯari dutiro noho pehe ijiajari, mꝯhꝯ tꝯhotugã? ni sinituahye tiquiore Jesure.

29 Jesu tiquiore yahuahye:

—Ahri dutiro ijire apeye dutiye bui quehnoa yꝯhdꝯari dutiro: “Israe masa, tꝯhoya. Cohãcjũ mꝯsa pꝯhtoro yꝯhꝯ ihcũta ijiaja.

30 Tutuaro mꝯsa jeripohnari mehna, quehnoano mꝯsa wacũñe mehna, mꝯsa tutuaye mehna yꝯhꝯre cahĩña”, nine Cohãcjũ.

31 Ahri dutiro bato apero dutiro quehnoano ijire. “Mꝯhꝯ basi mꝯhꝯ cahĩno saha mꝯhꝯ cahapꝯ ijieyequina gũhꝯre cahĩña”, nine Cohãcjũ. Ahri pꝯaro dutirota ijipihtiye apeye dutiye yꝯhdꝯoro ijire, ni yahuahye Jesu tiquiore.

32 Tiquiore sa nigã judio masare buheriquiro ohõ saha niyahye:

—Sa tjire. Buhegꝯ, potota nine mꝯhꝯ. Cohãcjũ ihcãquirota ijire. Apequiro tiquiore yero saha ijiriquiro mariedare. Mꝯhꝯ niñe potota ijire.

33 Cohãcjũre tutuaro mari jeripohnari mehna, mari wacũñe mehna, mari tutuaye mehna tiquiore cahĩno cahmene marine. Yꝯhꝯ caha ijieyequinare yꝯhꝯ basi yꝯhꝯ cahĩno saha tiquina gũhꝯre cahĩno cahmene yꝯhꝯre. Wahiquinare wejẽ ujãa mꝯo mari ohori mehna mari ño peogã quehnoarĩmene. Ahri yꝯhdꝯoro Cohãcjũre, masa

gũhure mari cahĩñe quehnoa yũhdũare. Mũhũ sa niñe ijirota ijire, niahye judio masare buheriquiro Jesure.

³⁴ Tiquiro sa quehnoano yũhtigũ tũhoro Jesu yahuahye tiquirore:

—Mehenogã dũhsare mũhũre Cohãcjũre mũhũ quehnoano masiato, niahye tiquirore.

Tiquiro sa nigũ tũhoye apequina cueye, ne sinituerahye Jesure.

*Cristo Davi mũnano pũhtoro ijire
(Mt 22.41-46; Lc 20.41-44)*

³⁵ Sa ye Cohãcjũ wũhũpũ buhero ohõ saha niahye Jesu:

—“Cristo Davi mũnano panamino iji turiariquiro ijire”, ni buhere mari acaye judio masare buheyequina. ¿Dũhse niñe sa ni buheajari tiquina?

³⁶ Davi tiquiro basi Espĩritu Santo tiquiro dutiriro sahata ohõ saha ni yahuahye:

Cohãcjũ yũhũ pũhtorore ohõ saha nidi: “Ohõpũ yũhũ poto pehe dujiya. Sa yegũ mũhũre ihña tuhtiyequinare mũhũre yũhdũdũca basagũtja yũhũ”, nidi Cohãcjũ yũhũ pũhtorore, ni ojoahye Davi mũnano.

³⁷ Sa ni ojoaro Davi mũnano pũhtoro tiahye Cristore. ¿Davi mũnano Cristo ñecano mũnano iji turiariquiro ijieperota dũhsero Davi pehe pũhtoro tiyari Cristore? Cristo Davi mũnano pũhtoro ijire, ni yahuahye Jesu.

Tiquiro sa ni buhegũ peyequina masa bucueye mehna tũhoahye tiquirore.

Jesu judio masare buheyequina tiquina ñañene yahuahye

(Mt 23.1-36; Lc 11.37-54; 20.45-47)

³⁸ Sa yero tiquiro buhe nemono ohō saha ni-ahye:

—Mari acaye judio masare buheyequina tiquina ñañe yeyere quehnoano ihñaña. Sa yena tiquina yero saha yeracãhña. Tiquina yoaye suhti saña, masa tiquina ihñonopu majare, doeri cjẽ duaropu apequina puhtoare quehnoano ño peo tiquina sinino saha tiquina piti ca sinigã cahmene tiquina.

³⁹ Sa ye mari judio masa buheye wuhusepu quehnoañe dujiye dihitare duji duare. Sa ye bose deco ijigã topu gũhare quehnoañe dujiye dihitare cahmene tiquina.

⁴⁰ Tiquina wape wiha numia ye wuhusere tiquina cuoye gũhare ehmare ti numiare. Sa ye tiquina masa ihñonopu yoari pje Cohãcjũre siniducumene masare ihña dutiye. Tiquina sa yeri buhiri apequina bui cjũno tiquinare Cohãcjũ pajiro buhiri dahrerota, niahye Jesu tiquinare.

Wape wihoro ticoro ohorire yahuahye Jesu

(Lc 21.1-4)

⁴¹ Sa yero Jesu Cohãcjũ wuhu cjẽ niñeru tiquina sãri acaro cahapu dujiahye. Topu masa tiquina niñeru duhu sãgã ihña dujiro niahye. Sa ye niñeru opana ti acaropu pajiro duhu sãhye.

⁴² Sa yero wape wihoro pejecuoricoro ti acaropu ahta, puã cjoegã duhu sãhye. Puã cjoe ihcã centavo pose ijire.

⁴³ Ti cjoeri ticoro duhu sãgã ihñano tiquiro buheyequinare pijioahye:

—Ijirota niita niaja m̄usare. Ahricoro wape wihoro pejec̄oricoro pehe niñeru ihbori acarop̄u duhu s̄ano apequina ijipihtiyequina tiquina ohori yuh̄d̄uro ohori ticoro pehe.

⁴⁴ Apequina doeri cjē opana pajiro tiquina ohoepēḡata tiquina ye pajiro d̄usare. Ahricoro pehe pejec̄oricoro ijieperota ijipihtiye ticoro ihy-atire d̄uboriḡare oho pehori, niahye Jesu.

13

—Coh̄ācj̄ū w̄h̄h̄ coh̄āri w̄h̄h̄ ijirota, niahye Jesu
(Mt 24.1-2; Lc 21.5-6)

¹ Sa ye Coh̄ācj̄ū w̄h̄h̄p̄are tiquina wijiaḡū ihc̄āquiro buheyequina mehna cj̄ūno oh̄o saha niahye:

—Buheḡu, ihñaña. Ahri w̄h̄h̄use quehnoañe ut̄ā paca mehna tiquina yeri w̄h̄h̄use quehnoa yuh̄d̄uaye w̄h̄h̄use ijicjoare, niahye tiquiro.

² Tiquiro sa niḡū Jesu yahuahye tiquinare:

—Ahri ijipihtiye mari ihñari w̄h̄h̄use, ahri w̄h̄h̄use cjē ut̄ā paca ḡuh̄re coh̄ā pehoeta. Ne ihc̄āria ut̄ā tojoasi, niahye Jesu tiquinare.

Decori pihtiatire yahuahye Jesu
(Mt 24.3-28; Lc 21.7-24; 17.22-24)

³ Sa ye Jesu Olivo wame tid̄u c̄n̄p̄u Coh̄ācj̄ū w̄h̄h̄u potop̄u ijid̄p̄u esahye. T̄u buip̄u dujiahye. Top̄u Pedro, Santiago, Ñu, Andre mehna tiquina sehsaro ijiye, tiquina tiquirore sinituahye:

⁴ —Yahuya us̄are. ¿D̄uhse ijiḡū sa waharotari m̄h̄u nidiro saha waharo? ¿Deco pihtiato panoḡā ijiḡū d̄uhse ti waha d̄ucaḡū ihñanatarari us̄ā? ni sinituahye tiquina Jesure.

⁵ Jesu yuhtiahye:

—Quehnoano yeya m_{usa}. Sa yena apequina tiquina ni mehoñene tuhoeracãhña m_{usa}.

⁶ Peyequina masa “Cristo ijiaja y_hu”, ni mehoñequina ahtaeta. Tiquina sa ni mehogũ tuhoje peyequina masa Cohãcjũ yere duhueta.

⁷ M_{usa} cahagã masa apequina tiquina cahme wejẽgũ tuhonata m_{usa}. Sa yena yoaropu gãhure tiquina cahme wejẽgũ tuhoonata m_{usa}. Sa tuhoopenata ne tire pajiro tuhotueracãhña. Sa waharota. Tiquina sa yegũ pihtiati deco duhsarĩnota.

⁸ Ti pjere ihcã yehpa cjẽna ape yehpa cjẽna mehna cahme wejẽeta. Sa ye ihcãquiro puhtoro yequina apequiro puhtoro yequina mehna cahme wejẽeta. Sa yero ijipihtiri yehpa ñuhminota. Sa ye peyequina masa u_{ja} mehna yarieta. Sa wahagũ ahri yehpa cjẽnare tiquina ñano y_hdu nemoato duhsarĩnota. Ñano y_hdu_rĩeta.

⁹ Sa wahagũ ihñana m_{usa} basi quehnoano yeya. Apequina m_{us}are ñehe, ñano ye dutiye ohoeta apequina puhtoap_ure. Sa ye judio masa mari buheye w_hu_sep_u m_{us}are quẽeta. Tiquina sa yegũ bu_ju_ye macari cjẽna puhto_a, tiquina bui puhto_a gã_hu m_{us}are buhiri dahreye tehe sinitueta m_{us}are. Yeequina m_{usa} ijiri buhirire apequina m_{us}are yahusãeta. Sa yena yeere yahunata m_{usa} tiquinare.

¹⁰ Sa ye pihtiati deco pano quehnoañe buheye ijipihtiye yehpari cjẽnare buherip_u ijirota.

¹¹ Sa yena m_{us}are buhiri dahre dutiye, buhiri dahre dutiatiquiro cahap_u tiquina neagũ tiquireore m_{usa} niatire “Yahu masiedaboaga”,

ni t̄hotueracãhña m̄sa. Ti pjere m̄sa niatire m̄sare Esp̄ritu Santo yahurota. Tiquiro sa yahurire yahuya m̄sa. M̄sa esa tuharo yahuducusi m̄sa. Esp̄ritu Santo m̄sare yahuducu basarota.

¹² Ti pjere tiquina wahmis̄m̄a tiquina bahanare wej̄e dutiye ohoeta p̄htoare, yeequina tiquina ijiri buhiri. Tiquina pac̄s̄m̄a tiquina pohnene wej̄e dutiye ohoeta p̄htoare. Tiquina pohne pehe tiquina pac̄s̄m̄are wej̄e dutiye ohoeta p̄htoare.

¹³ Sa ye yeequina m̄sa ijiri buhiri m̄sare masa ijipihtiyequina ihña tuhtieta. Tiquina sa yepeḡata ahri yehp̄m̄ m̄sa catiro puno m̄sare tiquina ñano yerire ihcãno sahana ȳh̄are duhuerana, ȳhd̄nata m̄sa.

¹⁴ 'Sa yena ña ȳhd̄ariquirore Cohãcj̄e yere ñano yeriquirore ihñanata m̄sa. Cohãcj̄e ya w̄h̄p̄m̄ tiquiro ducuḡ ihñanata. Top̄m̄ tiquirore ijieraro cahmene. Top̄m̄ tiquiro ducuḡ ihñañe Judea yehp̄m̄ ijiyequina c̄n̄m̄ c̄j̄p̄m̄ duhti oma m̄j̄aa wahaahro. Ahri ȳh̄m̄ nidire quehnoano masiña m̄sa.

¹⁵ Sojaro mehna oma duhtiahro. Ti pjere tiquina w̄h̄use bui cj̄e paarip̄m̄ ijiyequina w̄h̄m̄ puhiap̄m̄ ijiyere tiquina yere neñe wahaeracãhdo tiquina waha madoqueoato saha.

¹⁶ Sa ye ti pjere arequina tiquina weserip̄m̄ ijiyequina tiquina bui cj̄e suhtire w̄h̄p̄m̄ ijiyere suhtire neñe wahaeracãhdo tiquina waha madoqueoato saha.

¹⁷ Ti pjere niji pacosãnumia, tiquina pohnene ap̄ñoñe numia ḡh̄m̄ pejes̄oro wahaeta.

18 Sa yena ohõ saha ni siniña Cohãcjüre: “Pohecũ ijigã sa wahaeracãhdo”, ni siniña tiquiore.

19 Ti decorire masa ña yũhdũaro wahaeta. Ahri yehpare tiquiore bajumehnedi bato masa ñano yũhdũe tiahye. Ti sa ijiepegãta ijipihtiye ti purĩne yũhdũoro pihtiati deco ijigãre ña yũhdũaro masa yũhdũeta. Sa ñano tiquina yũhdũari bato pari turi sa ña yũhdũaro yũhdũasi ahri yehparũ.

20 Sa yero Cohãcjũ ti decorire meheñe decorigã ijigã yerota. Tiquiro sa yeragã ne ihcãquiore masano yũhdũeraboaga. Sa yero tiquiore beseriquina tiquina yũhdũatire meheñe decorigã cũnota Cohãcjũ.

21 “Ti pjere apequina mũsare “Ihñaña. Ahriquiore ijire Cristo”, tiquina nigã tiquinare tũhoeracãhña. “Topũ ijire Cristo”, tiquina nigã gũhũre tũhoeracãhña.

22 “Cristo ijiaja”, ni mehoñequina, “Cohãcjũ yere yahu mũhtana ijiaja”, ni mehoñequina ijietã ti pjereta. Sa ye Cohãcjũ beseriquinare ni mehoñe, tiquina tutuaye mehna ye ihñoeta. Cohãcjũ yequinare Cohãcjüre tiquina cohã duagã ye duare tiquina mehoñequina.

23 Ahrire yahuyuaaja mũsare sa wahato pano. Sa yena quehnoano yeya mũsa, ni yahuahye Jesu.

Jesu ahri dihtapũre tiquiore tojoa tatire yahuahye (Mt 24.29-35, 42-44; Lc 21.25-36)

24 Sa ni tuhasa ohõ saha ni yahuahye Jesu:

—Ti decori ijigã tiquina ñano yũhdũari bato asũ deco cjũno, ñami cjũno gũhũ buhrio duhu cãeta.

25 Tiquina sa wahagãta ñahpicoha paca ahmũserũ ijiye paca bora dijiaa wahaeta. Sa

ye ʘhmʘse cjě yehpari, ñahpicoha gũhʘ ti sa wahaducurore comesaeta. Sa ye ñuhmieta.

²⁶ Ti pjeta yʘhʘ masʘ Cohãcjũ ohorigʘ ahtagʘtja. Sa ye ʘhmʘsepʘ yʘhʘ tutuaye mehna yʘhʘ asi siteye mehna ʘhmʘse cjě ehmeo cururi buipʘ ahri yehpapʘre yʘhʘ tojoa tagũ ihñæta masa.

²⁷ Sa yegʘ yeequina angelere ijipihtiropʘ ahri yehpapʘ ohogʘtja. Sa ye ijipihtiropʘ yeequina yʘhʘ beseriquinare tiquina neeta.

²⁸ 'Yojopʘre higuerağʘre tʘhotuya mʘsa. Tʘ quti mehna mʘsare queoye mehna buheğʘtja. Tʘ yucʘgʘ pũri tigũ ihñana cʘhma mehenogã dʘhsagũ masine mʘsa.

²⁹ Sata ahri ijipihtiye yʘhʘ nidi sa wahagũ ihñana, yʘhʘ tojoa tato mehenogã dʘhsagũ masinata mʘsa.

³⁰ Ijirota niita niaja mʘsare. Ti pje cjěna tiquina yariato panore ijipihtiye yʘhʘ nidiro sahata sa waharota.

³¹ ʘhmʘse, ahri yehpa gũhʘ pihtia waharota. Yʘhʘ yahuducuye pehe ne comesasi. Ijipihtiye yʘhʘ nidiro sahata sa waha sohtori tiarota.

³² 'Ti decore yʘhʘ tojoa tati decore, ti hora gũhʘre masiedaja yʘhʘ. Angele gũhʘ tire masiedare. Masa gũhʘ ne masiedare. Yʘhʘ Pacʘ dihita tire masine.

³³ 'Mʘsa gũhʘ ti decore masiedare. Sa yena quehnoano yeya. Quehnoano cohteya. Cohãcjũre siniña mʘsa.

³⁴ Ohõ saha cohteya mʘsa. Ahri quti mehna mʘsare queoye mehna buheğʘtja. Wʘhʘ upʘro yoaropʘ tiquiro tinino saha ijire ahri. Tiquiro wahato pano tiquiro cahacjěnare wʘhʘre cohte dutiahye. Tiquinape tiquina dahrayere cũahye. Sa

yero wuhure cohteriquirore tiquiro tojoa tatore cohte dutiahye.

³⁵ Sa yena m̄sa ḡh̄u quehnoano wacũ masi cohteya. Wuh̄u upuro tiquiro tojoa tatore tiquina masiedariro saha yuh̄u m̄sa p̄hto tojoa tati decore masiedare m̄sa ḡh̄u. Ñamicahap̄u, ñami deco, canaca tiquiro yahuri pje ijigũ bohrearop̄u ahtaboaga.

³⁶ Yuh̄u sa wacũeno mehna yuh̄u wihiatore masina, yeere sa yeducuya. Sa yena yuhure quehnoano cohteya.

³⁷ Sa yeḡu m̄sare yuh̄u nino sahata ijipihtiyequinare sa niaja: Quehnoano wacũ masi cohteya, niahye Jesu tiquinare.

14

Pahia p̄h̄toa, judio masare buheyequina mehna Jesure wejẽ duahye

(Mt 26.1-5; Lc 22.1-2; Jn 11.45-53)

¹ Sa ye ti pjere pascua wame tiri bose deco pano pugũ yeye moremehneñe p̄re tiquina ihyati deco pano, p̄ha deco d̄hsarĩahye. Ti pjere pahia p̄h̄toa, usã acaye judio masare buheyequina mehna Jesure tiquina ni mehoñe mehna tiquina ñehe wejẽatire cahme yahuducuye niahye.

² —Bose deco ijigũ tiquirore ñehedacũhna “Masa usuari”, nina, niahye tiquina basi.

Numino ehme sitiye uhse mehna Jesure pio peoahye

(Mt 26.6-13; Jn 12.1-8)

³ Sa ye Jesu ḡh̄u Betaniap̄u, Simo camí b̄uc̄u m̄na wihiro ijimediquiro ya wuh̄up̄u ijiahye. Sa

yero tiquina ihyari watoa numino pehe alabastro mehna yeriare ehme sitiye nardo wame tiye ahsere pose tiriare ne wihiahye. Ti ahsere pehe wapa bujaye ijiahye. Sa yero ticoro tiare pohadoqueo, Jesu dapu bui pio peoahye.

⁴ Ticoro sa yegã ihñañe apequina usuaa wahahye.

—¿Dahse yero ahricoro ahri ehme sitiye co wapa bujayerere sa ye siteajari?

⁵ Tire ticoro duaboaya. Tire duaro tres cientos niñeru cjoerire wapataboaya. Sa yero ti niñerure pejecoyequinare ohoboaya ticoro, ni cohteahye apequina pehe ticoro sa yegã ihñañe.

Sa ye tiquina ticorore tuhtiahye.

⁶ Tiquina sa nigã tãhoro Jesu tiquinare yahuahye:

—Sa niedacãhña ticorore. Yuhare ticoro quehnoano yero nine.

⁷ Pejecoyequina pehe masa mehna sa ijiduceta. Sa yena masa cahmedi pje tiquinare oho masine. Yuhã pehe ahri yehpare masa mehna sa ijiducusi.

⁸ Ticoro cãoro puno mehna ticoro yuhare sa yeri. Yuhare tiquina yato pano yuhã pagure quehnoyuro, ehme sitiyyere pio peori ticoro.

⁹ Sa yegã potota niita niaja masare. Ijipihtiro ahri yehparã quehnoañe buheyere tiquina yahuatopã ahricoro yojopãre ticoro yerire yahuetã. Tiquina sa yahugã tãhoye ticorore masa peyequina wacũeta, ni yahuahye Jesu.

Juda Iscariote Jesure ihña tuhtiyequinare tiquiro ihñoatire yahuahye pahia p̄h̄toare

(Mt 26.14-16; Lc 22.3-6)

¹⁰ Ti pjereta Juda Iscariote doce buheyequina mehna cj̄no Jesure tiquiro ihñoatire yahuro wahahye tiquirore ihña tuhtiyequinare, pahia p̄h̄toare.

¹¹ Sa ye pahia p̄h̄toa tire t̄h̄hoye bucueahye.

—M̄h̄are niñerure ohonatja, niahye tiquina Judare.

Sa yero Jesure ihña tuhtiyequinare tiquiro ihñoatire wacū macahye.

Jesu tiquiro buheyequina mehna tiquina ihya bato tiri deco ijiahye

(Mt 26.17-29; Lc 22.7-23; Jn 13.21-30; 1 Co 11.23-26)

¹² Pugã yeye moremehneñe p̄are tiquina ihyati bose deco iji d̄ncari deco, ovejare pascua deco ijigũ ihyatiquirore tiquina wej̄ati deco ijiahye. Ti pjere tiquiro buheyequina pehe sinituahye Jesure:

—¿Noho borop̄ bose deco ijigũ mari ihyatire quehnoyu dutiḡm̄ ohoutjari m̄h̄m̄ m̄s̄are? niahye tiquirore.

¹³ Tiquina sa nigãta Jesu pehe p̄aro tiquiro buheyequina mehna cj̄nare ohoahye.

—Jerusal̄p̄m̄ wahaya. Top̄m̄ m̄sa esagũ aco suture w̄ariquiro m̄sare piti carota. Tiquiro piti cagũ tiquiro mehna wahaya.

¹⁴ Sa wahana tiquiro siho sajãri w̄h̄p̄m̄ esana w̄h̄m̄ up̄rore ohõ saha ni yahuya: “¿Nohop̄m̄ ȳh̄m̄ buheyequina mehna pascua cj̄ ihyayere ihyanatari?” nidi buheriquiro”, niña w̄h̄m̄ up̄rore.

15 M̄sa sa nigũ t̄horo ʉhm̄ano c̄jã tucũre pajiri tucũre mari cahmeñe mehna tiquina quehñori tucũre ihñonota w̄h̄u up̄ro. Top̄u mari ihyatire dahreya m̄sa, niahye Jesu tiquinare.

16 Tiquiro sa nigũ t̄hoye tiquina tiquiro buheyequina ti macap̄u wahahye. Top̄u esagũ tiquinare tiquiro nidiro sahata wahahye. Sa ye tiquina pascua c̄jẽ ihyayere dahreahye.

17 Sa ye nahitia cãhtagũ Jesu doce tiquiro buheyequina mehna top̄ure esahye.

18 Sa yero tiquina mehna mesap̄u ihyaro Jesu tiquinare yahuahye:

—Poto niita niaja m̄sare. Ihcãquiro m̄sa mehna c̄jũno ȳh̄u mehna ihyariquirota ȳh̄ure ihña tuhtiyequinare ihñonota, ni yahuahye Jesu tiquinare.

19 Tiquiro sa nigũ t̄hoye tiquina pehe b̄j̄ma witiyahye.

—¿Ȳh̄h̄ata ijiajari m̄h̄ure ihñoc̄j̄u? ni sinitu pihtiahye tiquina Jesure.

20 —M̄sa mehna c̄jũnota ijire tiquiro. Ȳh̄u ihyari pap̄u ȳh̄u mehna soha ihyariquirota ijire ȳh̄ure ihña tuhtiyequinare ihñoatiquiro.

21 Panop̄u ȳh̄ure tiquina yahu ojoariro sahata ȳh̄u mas̄u Cohãc̄j̄ũ ohoriḡu yariaḡta. Sa yero ȳh̄ure ihña tuhtiyequinare ihñoriquiro pejec̄oro ȳhd̄urota. Tiquiro pehe masa bajueragũ, quehnoa ȳhd̄uaboya. Ñano ȳhd̄ueraboya, niahye Jesu tiquinare.

22 Sa ni yahu tuhasaro tiquiro buheyequina mehna ihyaro taro niahye. Sa yero Jesu pãre ne,

Cohãcjũre “Quehnoare”, niahye. Sa ninota tiare nuha, itiahye tiquinare.

—Ahrire ne ihyaya. Ahri yũhũ pagũ ijire, niahye tiquiro tiquinare.

²³ Sa ni tuhasa tiquiro sihnini pare ne, Cohãcjũre “Quehnoare”, ni tuhasa, ohoahye tiquinare. Tiquiro oho tuhasagũ tiquina ijipihtiyequina tire sihniahye.

²⁴ —Ahri yũhũ dii ijire. Peyequina masa tiquina ñaÑe yerire cohãgũ tagũ yariagũtja. Sa yegũ yũhũ diire cohãgũtja. Mari Расũ “Mũsare yũhdũogũtja”, tiquiro nidiro esagũ yũhũ yariaro mehna tiquiro nidiro sohtori tirota.

²⁵ Poto niita niaja mũsare. Cohãcjũ tiquiro pũhtoro ijiropũ wahma core Ʃhse core yũhũ sihninato pano, ahri dihtapũre Ʃhse core pari turi sihnisi yũhũ, niahye Jesu tiquinare.

*Pedro Jesure tiquiro cohãtire yahuahye Jesu
(Mt 26.30-35; Lc 22.31-34; Jn 13.36-38)*

²⁶ Sa ye tiquina ihcã taha Cohãcjũ ye basayere basa tuhasa, cũnrũ Olivo wame tidũrũ wahaa wahahye.

²⁷ Топũ siho esaro Jesu tiquinare yahuahye:

—Yojobũre mũsa ijipihtina yũhũre cohãnata. Ohõ sahata nine Cohãcjũ yere tiquina ojoari pũrũ yũhũre yahuro: “Ovejare ihña ihboriquiro yero saha ijiriquirore Cohãcjũ cohãnota. Sa tiquiro cohãgũ tiquiro yequina oveja yero saha ijiyequina duhti site cãa wahaeta”, nine Cohãcjũ yere tiquina ojoari pũrũ.

28 Sa yegꝯ Cohãcjũ yũhũre tiquiro masori bato mꝯsa pano Galilearꝯ wahayugꝯtja yũhũ, niahye Jesu tiquinare.

29 Tiquiro sa nigũ Pedro ohõ saha niahye:

—Yũhũ mehna cjẽna ijipihtiyequina tiquina cohã cãepẽgũta yũhũ pehe mũhũre ne cohãsi, nimahye Pedro tiquirore.

30 Jesu yũhtiahye:

—Potota niita niaja mũhũre. Mia ñamita canaca pũa taha tiquiro yahuato pano “Yũhũ Jesure masiedaja”, nigũta mũhũ. Ihtia taha sa nigũta mũhũ, niahye Jesu Pedrore.

31 Tiquiro sa niepẽgũta Pedro ohõ saha ni tutuaro bisiro yũhtiahye:

—Mũhũ mehna yũhũre tiquina wejẽ duepẽgũta “Jesure masiedaja”, ne nisi yũhũ, ni yũhtimahye tiquiro Jesure.

Pedro sa nigũ tũhoye tiquiro mehna cjẽna gãhũ sa dihita ni yũhtiahye.

Getsemaní wame tiri wesepꝯ Jesu Cohãcjũre sini-ahye

(Mt 26.36-46; Lc 22.39-46)

32 Sa ye tiquina Getsemaní wame tiri wesepꝯ wahahye. Topꝯ esaro ohõ saha niahye Jesu:

—Yũhũ Cohãcjũre yũhũ sinino watoa ohõ dujiyuya, niahye tiquiro buheyequinare.

33 Sa ni tuhasa Pedrore, Santiagore, Ñure tiquinare ihtiarore piji cãhye. Tiquinare sa piji cãno, pajiro tũhotu dũcahye tiquiro. Sa yero ñano jeripohna tiahye.

34 Sa bujũa witiro tiquiro mehna cjẽnare tiquiro piji cãriquinare ohõ saha niahye:

—Yuhũ ñano jeripohna tiaja. Yuhũre tutuaro purĩno saha tuhhotugũ niaja. Ohõ tojoaya. Sa yena yuhũ mehnata carĩedacãhña mũsa gũhũ, niahye Jesu tiquinare.

³⁵⁻³⁶ Sa ni tuhasa tiquiro topũ mehenogã waha nemo, yehpapũ quehe saro, Cohãcjũre niahye:

—Mai, mũhũ ijipihtiyere ye masine. Sa yegũ yuhũ ñano yuhduatire ye dueragũ yeracãhña. Yuhũ sa niepegũta yuhũ cahmeno saha yeracãhña. Mũhũ pehe masine. Mũhũ cahmeno saha yeya yuhũre, ni siniahye tiquiro Cohãcjũre.

³⁷ Sa ni tuhasa, ihtiaro tiquiro buheyequina cahapũ wihiro, carĩñequinare ihñahye. Tiquinare ihñano Pedrore niahye:

—¿Simo, carĩgũ niajari mũhũ? ¿Ihcã hora waro yuhũ ihcãno mehna carĩegũ iji masiedajari mũhũ?

³⁸ Quehnoano yeya mũsa. Sa yena Cohãcjũre siniducuya mũsa, “Ñano yeari”, nina. Mũsa tuhhotuye mehna quehnoañene ye duamene mũsa. Mũsa sehsaro sa ye duepenata tire ye masiedare mũsa, niahye Jesu Pedrore.

³⁹ Sa ni yahu tuhasa pari turi waha, Cohãcjũre siniahye. To pano tiquiro sinidiro sahata siniahye tja.

⁴⁰ Sa sini tuhasaro pari turi tiquina cahapũ wi-hiahye tja. Sa wihiro carĩñequinare ihñahye tja. Wujũa quehe yuhduahye tiquina. Sa ye tiquina Jesure duhse ni masiedahye.

⁴¹ Sa yero pari turi Cohãcjũre tiquiro sinidi bato tiquina cahapũ wihi, tiquinare niahye:

—¿Yojopũ pũritare carĩnina niajari mũsa? ¿Sorĩna niajari mũsa? To punota mũm saro taro nine.

Mianogãta yuhure Cohãcjũ ohorigure ñañequinare tiquina ohoati pje umu saro nine.

⁴² Wahcãña. Isa wahana. Ihñaña. Yuhure ihña tuhtiequinare ihñoatiquiro ohõ ahtare, niahye Jesu tiquinare.

Jesure ihña tuhtiequina tiquirore peresu yeahye

(Mt 26.47-56; Lc 22.47-53; Jn 18.2-11)

⁴³ Tiquiro sa nino watoata Juda, doce buheyequina mehna cjũno ijimediquiro wihiahye. Sa ye masa peyequina ñoseñe pjĩni, yucu tiãri cõoyequina tiquiro mehna wihiahye. Pahia pãhtoa, judio masare buheyequina, bucuna, tiquina ohoriquina masa pehe ijiahye.

⁴⁴ Coã warore Jesure ihña tuhtiequinare ihñoatiquiro masare ohõ saha ni yahu queo tuhasahye.

—Wahsupure yuhũ ihmidiquiro tiquirota ijirota m̃sa ñeheatiquiro. Tiquirore yuhũ ihmidi bato ñeheña tiquirore. Sa yena quehnoano ñeheña tiquirore “Duhtiari”, nina, ni yahu tuhasahye Juda pehe.

⁴⁵ Sa yero wihirota Jesu cahapũ duita waha madoqueoahye.

—Buhegũ, ninota wahsupure ihmiahye tiquirore.

⁴⁶ Tiquiro sa yegũ ihñañe tiquina Jesure ñeheahye.

⁴⁷ Tiquina sa yegũ ihñano to cahapũ ducuyequina mehna cjũno tiquiro ñoseni pjĩne tũã we nedoqueo, pahia pãhtoro cahacjãnore tiquiro cahmonore d̃ate pãhrẽ cãhye.

48 Sa yero Jesu ohō saha niahye:

—¿Duhse ijiro boro m̄sa ñoseñe pj̄ni mehna, yuc̄a tiāri mehna ahtana, yaqueriquirote yero saha yuh̄re ñehena ahtajari?

49 Decoripe Coh̄c̄j̄ w̄h̄p̄ m̄sare yuh̄a buhe dujiḡa, m̄sa yuh̄re ne ñehedari. Sa ijiepeḡta ahri ijipihtiye sa waharo niaga Coh̄c̄j̄ yere tiquina ni ojoariro sahata, niahye Jesu masare.

50 Sa ye Jesu buheyequina tiquirote coh̄a c̄a, ijipihtiyequina oma site c̄a wahahye.

51 Sa yero wahm̄no suhti mariediquiro ihc̄āno coma cj̄no dihita comariquiro Jesu bato n̄n̄ t̄mahye. Tiquiro sa n̄n̄ t̄ḡ ihñañe tiquirote ñehemahye.

52 Tiquirote tiquina ñehe duaḡ ihñano tiquiro coma cj̄nore coh̄a c̄a, suhti mariediquiro oma c̄a wahahye.

P̄h̄toa cah̄p̄ neahye Jesure

(Mt 26.57-68; Lc 22.54-55, 63-71; Jn 18.12-14, 19-24)

53 Sa ye pahia p̄h̄toro cah̄p̄ Jesure ne c̄ahye. Sa ye ijipihtiyequina pahia p̄h̄toa, buc̄na, us̄a acaye judio masare buheyequina ḡh̄ cahme-coahye.

54 Sa yero Pedro pehe Jesu bato yoarop̄ n̄n̄ t̄ahye. Sa n̄n̄ t̄āno pahia p̄h̄toa ya w̄h̄a cah̄p̄ esahye. Sa yero tiquiro ti w̄h̄re cohteyequina surara mehna peca d̄ht̄ cah̄p̄ sohma dujiahye.

55 Pahia p̄h̄toa, ijipihtiyequina apequina p̄h̄toa ḡh̄ Jesure wej̄e duti duaye, ni mehoñe mehna tiquirote tiquina ñano buhiri dahreatore

wacũ macañe nimahye. Tiquina yahusätire wacũ bocaerahye.

⁵⁶ Sa wacũ bocaerapeta peyequina masa tiquireore sa yahusã maca cãhye. Tiquina yahusãñe poto ijierahye. Apequiro sijoro saha ni, apequiro sijoro saha niahye.

⁵⁷ Sa ye apequina top_u esaye, Jesure yahusãhye.

⁵⁸ —Ahriquiro ohõ saha nidi: “Y_uh_u ahri w_uh_ure Cohãcjũ w_uh_ure masa tiquina dahreri w_uh_ure cohãgutja. Sa cohãg_u ihtia deco wahaboro ti w_uh_ure pari turi yegutja. Ti w_uh_u masa tiquina dahreri w_uh_u ijisi”, tiquireo nigũ usã tãhou, niahye ni meho yahusãñequina.

⁵⁹ Tiquina sa ni yahusãepegũta tiquina yahusãñe gũh_u poto ijierahye. Apequiro sijoro saha ni, apequiro sijoro saha niahye.

⁶⁰ Tiquina sa nigũ tãhoro pahia pũhtoro tiquina watoa ducuriquiro wahcãdũca sa, Jesure sinituahye:

—¿Ahriquina mũh_ure tiquina yahusãepegũta tiquinare yũhti cahmedajari mũh_u? ¿Mũh_ure tiquina yahusãrire dũhse ni yũhti cahmeajari mũh_u? niahye tiquireo Jesure.

⁶¹ Tiquireo sa nigũ tãhoeperota Jesu sata tãhotu cãhye. Tiquireo sa yũhtieragũ ihñano pahia pũhtoro tiquireore sinituahye tja:

—¿Cristota ijiajari mũh_u? ¿Quehnoariquiro Cohãcjũ macũ warota ijiajari mũh_u? niahye tiquireo Jesure.

⁶² —Tiquireo tjiaja. Sa yena yũh_ure masũre Cohãcjũ ohorigũre yũh_u Pacũ tutuariquiro poto peherũ yũh_u dujigũ ihñanata mũsa. Sa yena uhmũse cjẽ ehmeo cururi watoa yũh_u ahtagũ gũh_ure ihñanata mũsa, niahye Jesu tiquireore.

⁶³⁻⁶⁴ Tiquiro sa nigãta pahia pũthoro pehe tiquiro sañari suhtirore tiquiro basi tũhrẽ cãhye, apequinare “Usua yũhdũare”, ni ihña masi dutiro.

—Cohãcjũre ñano yahuducuro nine ahriquiuro. Sa yena tiquiro ñano yahuducuyere tũho tuhasaja mari. Sa ye topequinata yahusãahdo ahriquiurore. ¿Sa yena dũhse yenatari mari yojopũre ahriquiurore? niahye pahia pũthoro apequina pũthoate.

—Tiquiro ñari buhiri wejẽno cahmene tiquirore, ni yũhtiahye apequina pũthoa.

⁶⁵ Sa ye tiquina mehna cjẽna Jesure sihco puti, tiquiro caperire dũhte biha, tiquirore quẽpeahye. Quẽpe tuhasa ohõ saha nipeahye:

—¿Noa pehe mũhũre quẽari? Ihñedapeguta yahuya usãre, ni bujũpeahye tiquina.

Sa ye pũthoro yequina surara pehe Jesure quẽpe tuhasa, neahye.

*—Tiquirore masiedaga, niahye Pedro Jesure
(Mt 26.69-75; Lc 22.56-62; Jn 18.15-18, 25-29)*

⁶⁶ Sa yero wũhũ caha ijiri paapũ quehnoari paapũ Pedro ijigũ pahia pũthoro cahacjõno wihi-ahye.

⁶⁷ Pedro tiquiro sohmagũ ihñano ticoro tiquiro dihitare ihñaducuahye.

—Nazare cjũno mehna, Jesu mehna mũhũ gãhũ ijiri, niahye ticoro Pedore.

⁶⁸ Ticoro sa nigũ tũhoro tiquiro ohõ saha niahye:

—¿Dũhse ni macago niajari mũhũ? Mũhũ nidiquirore ne masiedaja yũhũ, niahye Pedro ticorore.

Tiquiro sa nidi bato Pedro sahrĩno sopecaha cahapꝰ wahahye. Sa yero topꝰ tiquiro ducugũ canaca yahuahye.

⁶⁹ Topꝰ tiquiro ijigũ ihñano cahacjõno pehe ticoro cahapꝰ ducuyequinare yahuahye tja:

—Ahriquiro gũhꝰ Jesu buheyequina mehna cjãno ijire, niahye ticoro.

⁷⁰ Ticoro sa nigũ tũhoro Pedro pari turi ohõ saha niahye tja:

—Tiquirore masiedaja yũhꝰ, niahye tja.

Sa yero came cjũnopꝰ topꝰ ducuriquina Pedrore ohõ saha niahye:

—Ijirota ijire. Mũhꝰ Galilea cjũ ijire. Sa yegũ tiquina mehna cjãta ijire mũhꝰ, niahye tiquina tiquirore.

⁷¹ Tiquina sa nigũ tũhoro tiquiro yũhtiahye:

—Potota Cohãcjũ mehna niaja mũsare. Potota yũhꝰ niedagũ Cohãcjũ yũhũre buhiri dahreahro. Tiquirore mũsa nidiquirore ne masiedaga yũhꝰ, ni yũhtiahye Pedro tiquinare.

⁷² Tiquiro sa nigũta canaca yahuahye tja. Tiquiro sa yahugũ tũhoro Jesu tiquirore nidire wacũahye Pedro: “Canaca pũa taha tiquiro yahuato pano mũhꝰ yũhũre ‘Jesure masiedaga’, nigũta mũhꝰ. Ihtia taha sa nigũta mũhꝰ”, Jesu tiquiro nidire wacũahye Pedro pehe. Tiquiro sa nidire wacũno, tutuaro utiahye Pedro.

15

Pilato Jesure sinituahye

(Mt 27.1-2, 11-14; Lc 23.1-5; Jn 18.28-38)

¹ Sa ye bohrearopu pahia puhto, bucuna, usã judio masare buheyequina, ijipihtiyequina apequina puhto mehna cahmeco, yahuducuaheye tiquina yeatire masiñe tehe. Tiquina basi yahuducu tuhasa, Jesure duhte, ne cã, Pilatore ohoahye tiquiore.

² Tiquina ne sagũ ihñano Pilato tiquiore sinituahye:

—¿Potota judio masa puhtota ijiajari mahu? niahye tiquiore Jesure.

—Mahu nino sahata ijiaja, ni yuhtiahye Jesu.

³ Sa ye pahia puhto peye yahusãheye tiquiore.

⁴ Tiquina sa ni yahusãgũ tãhoro Pilato tiquiore sinituahye tja:

—Ahriquina mahure peye yahusãñe nine. ¿Tiquina sa yahusãepẽgũta yuhtierajari mahu? niahye tiquiore.

⁵ Tiquiore sa niepegũta Jesu ne pari turi yuhti nemoedahye. Sa yero Pilato ne duhse ni masiedahye.

Jesure wejẽ dutiahye

(Mt 27.15-31; Lc 23.13-25; Jn 18.38-19.16)

⁶ Cãhmaripe pascuaripe masa yaquiore ijia-tiquiore ihcãquiore peresupu ijiriquiore tiquina cahmediquiore Pilato wio basaducue tiahye.

⁷ Ti pjere Barrabá wame tiriquiore peresupu ijiahye. Tiquiore puhtoare cohã duayequina, masare wejẽñequina mehna cãño ijiahye.

⁸ Sa ye masa peyequina Pilato cahapu esaye, tiquiore siniahye:

—Cuhmaripe usãre mũhũ yeducuriro sahata yeya usãre. Ihcãquiroperesupũ ijiriquiropere usãre wio basaya, niahye tiquina.

⁹ Tiquina sa nigũta Pilato tiquinare sinituahye:

—¿Mũsa yaquiropere ijiatiquiropere mũsa judio masa pũhtorore wio basaboagari yũhũ? ni sinituahye masare Jesure wio duaro.

¹⁰ Jesure masa tiquina cahĩgũ ihñañe pahia pũhtoa gũhũ tiquiropere ihña tuhtiahye. Sa ihña tuhtiye tiquiropere ohoahye Pilatopũre. Sa yero masa tiquina cahĩdi buhiri tiquina ihña tuhtirire masino Pilato Jesure wio duamahye.

¹¹ Tiquiropere sa wio duepegũta pahia pũhtoa Jesu mehna masare usuagũ yeahye. Ohõ saha ni dutiahye tiquinare: “Barrabá pehere wioya. Jesure wejẽ dutiya”, ni dutiahye masare.

¹² Sa yero Pilatore Barrabáre tiquina wio dutiri bato Pilato tiquinare sinituahye tja:

—¿Ahriquiropere judio masa pũhtoro mũsa nidiquiropere pehere dũhse yegũtari yũhũ, mũsa sa nigũ? ni sinituahye tiquiropere.

¹³ —Curusapũ quẽ biha wejẽña tiquiropere, ni sañuducuahye masa.

¹⁴ —¿Yabe borore ñañene yeari ahriquiropere, mũsa sa ni sañuducugũ? ni sinituahye tiquinare.

Tiquiropere sa nigũ tũhoye tiquina sañuducu nemoahye tja:

—Curusapũ quẽ biha wejẽña tiquiropere, ni sañuducuahye tiquina.

¹⁵ Tiquina sa ni sañuducugũ tũhoro Pilato pehe masare bucuegũ ye duaro Barrabá pehere peresupũ ijiriquiropere wio dutiahye masa tiquina cahmediquiropere. Sa yero Jesu pehere yuta dari

mehna tana duti, curusap_u quē biha wejē dutiro ohoahye surarare.

¹⁶ Sa ye surara Pilato ya w_uh_up_u pretorio wame tiri w_uh_up_u tiqiurore ne sahye. Ne sa tuhasa tiquina apequina surarare tiquina mehna cjēnare cahmecoañe tehe pijioahye.

¹⁷ Sa ye tiquina p_uhtoro ya suhtiro yero saha bajuri suhtirore Jesure sãa, pota behtore dahre, ti behtore tiqiuro dapu bui duhu peoahye.

¹⁸ Sa ye tuhasa ohō saha ni b_uj_up_eahye tiquina tiqiurore:

—Quehnoano ahtaya. Judio masa p_uhto, quehnoano ahtaya, ni b_uj_up_eahye.

¹⁹ Sa nieta yuc_ug_u mehna tiqiuro dapure quē, tiqiurore sihco puti wisō, cua pesaro yeyequina yero saha tiqiurore quehe sa, ño peoro saha yeahye. Tiquiurore ñano yeye niahye. Sa ye b_uj_up_eye niahye.

²⁰ Sa yepe tuhasa tiquina sãari suhtirore tu we nedoqueo, tiqiuro ye suhti pehere tiqiurore sãa, tiqiurore curusap_u quē biha wejēñe wahaye, nea wahahye tiquina.

*Tiquina Jesure curusap_u quē biha wejēahye
(Mt 27.32-44; Lc 23.26-43; Jn 19.17-27)*

²¹ Sa ye top_u wahariqiuro, Simo Cirene cjāno ihquē w_uh_use ijirop_u esariqiuro, tiquina cahap_u wihigã ihñañe surara pehe tiqiurore Jesu ya curusare w_ua cã dutiahye. Alejandro, Rufo pacaro ijiahye Simo pehe.

²² Waha, Gólgota wame tirop_u esahye. Gólgota nino “Dapu pehtoro”, nino nine.

23 Sa ye vinore mirra wame tiye co mehna tiquina moredi core Jesure ohomahye. Sa yero ti core sihni duerahye tiquiro.

24 Sa ye curusap_u Jesure quē bihahye tiquina. Quē biha tuhasa tiquiro suhti ijjirire “¿Noa yaro ijirotari ohō?” ni cahme doquepeahye tiquina.

25 Jesure curusap_u tiquina quē bihagã ihtia hora d_uhsahye coheri pje esato.

26 Sa ye curusap_u ohō saha ni ojoari pjĩne duhu ohōahye tiquina tiquiro ñañe buhirire yahu du-aye. “AHRIQUIRO JUDIO MASA P_uHTORO IJIRE”, ni ojoahye tiquina ti pjĩne.

27 Sa ye p_uaro yaque b_uc_una Jesu caha apeye curusarip_u tiquina quē biha ohōriquina ijiahye tiquina. Ihcãquiro poto pehe, apeq_uiro cū pehe pehe quē biha ohōahye tiquina gũh_ure. [

28 Tiquina sa yegã panop_u Cohãcjũ yere tiquina yahu ojoariro sahata waharo niahye. Ohō saha ni ojoahye: “ ‘Dutiyere y_uhd_ud_ucayequina mehna cjãno ijire’, ni, t_uhoturi masa tiquirore”, ni ojoahye panop_u.]

29 Sa ye curusari cahap_u y_uhd_u cãñequina Jesure ihña, tiquina dapu pacare yuredoqueo, tiquirore ñano ni yahuducuahye:

—Quehnoare. Quehnoare. ¿Cohãcjũ w_uh_ure cohã, ihtia deco wahaboro pari turi ti w_uh_ure dahreacj_u ijiajari m_uh_u?

30 M_uh_u basi dijiahya. Sa yeg_u m_uh_u basi yedo-hoya. Sa yeg_u y_uhd_u witig_uta m_uh_u, ni b_uj_upeahye tiquina.

31 Tiquina yero sahata pahia p_uh_utoa gũh_u usã judio masare buheyequina gũh_u tiquirore sa ni

bujapeahye. Sa ni bujapeye ohõ saha niahye tiquina basi:

—Tiquiro apequinare yuhduoriquiro ijieperota tiquiro basi yuhduo masiedare.

³² “Israe masa puhto, Cristo ijijaja”, nimedi tiquiro. Sa yena tiquiro basi dijia tagũ ihñana tiquirore wacũ tutuanata, ni bujapeahye tiquina.

Sa ye yaque bucuna tiquiro caha tiquina quẽ biha ohõriquina gũhu sata ñano ni bujapeahye tiquirore tja.

Jesu yariaa wahahye

(Mt 27.45-56; Lc 23.44-49; Jn 19.28-30; He 6.19-20; 10.19-20)

³³ Sa ye coheri pje ijigũ ihtia hora waro ijipihitropu nahitiaa wahahye.

³⁴ Sa yero nahitia yuhdugũ waro Jesu tutuaro sañuducuahye:

—¿Eloi, Eloi lema sabactani? niahye tiquiro.

Sa nino ohõ saha nino niahye. “¿Yuhu Pacu, yuhu Pacu, dahsegu yuhure cohãjari mahu?” nino niahye.

³⁵ Tiquiro sa nigũ tuhoye ihquẽquina topu ducuriquina ohõ saha nimahye:

—Cohãcjũ yere yahu mæhtariquirore Elia munanore pijioro niboaga, nimahye tiquina.

³⁶ Sa yero ihcãquiro tiquina mehna cjãno oma cã, aco ihmuni suhtere vino suẽñe core tiquiro sohari suhtere ne cã, yucugu sohtoapu dæhte ohõ, Jesure sihõmahye. Sa sihõno ohõ saha nimahye:

—Cohteniña. Elia munano ahriquirore tiquiro yuhduogũ ihñarĩhna mari, nimahye tiquiro apequinare.

37 Tiquiro sa nidi bato Jesu pehe tutuaro sañuducu, yariaa wahahye.

38 Tiquiro yariagūta Cohācjū wuhū cjā suhtiro cahsero tore tiquina cahmotari cahsero deco mehna bui pehe tahnū dijia ta, tahnū maa cjū saa wahahye.

39 Tiquiro sa yariagū ihñano surara pūhtoro Jesu caha ducuriquiro ohō saha niahye:

—Ijirota ijire. Ahriquiro Cohācjū macūnota ijire, niahye tiquiro.

40 Sa ye yoaropū ducuye numia Jesure ihñaducuye niahye. Tiquina numia mehna María Magdalena ijiahye. Apecoro María wame tiricoro gūhū ijiahye. Ticoro pehe José, tiquiro bahuro Santiago, tiquina pacoro ijiahye. Apecoro Salomé ijiahye.

41 Tiquina numia Jesu yere quehnoano tūhoyequina numia ijiye, Galilea yehpapū tiquiro ijigū tiquirore yedohoe tiahye. Tiquina numia mehna peyequina apequina numia gūhū Jerusalēpū Jesu mehna ahtariquina numia ijiahye.

Jesu pagure masa copepū cūahye

(Mt 27.57-61; Lc 23.50-56; Jn 19.38-42)

42-43 Sa ye ti deco tiquiro yariari deco saurū pano judio masa usā sori deco pano ijiri deco ijiahye. Sa yero pascua cjē ijiatire tiquina quehnoyuri deco ijiahye. Ti ñamita José Arimatea cjūno cuero marieno Pilato cahapū esahye Jesu pagure sinino esaro. José judio masa usā pūhtoa mehna cjūno, pūhtoa tiquina cua pesaro ihñariquiro waro ijiahye. Sa yero Cohācjū masa bui tiquiro pūhtoro sajātoe cohtero niahye.

⁴⁴ Sa yero José Pilatore tiqairo sini tuhasagũ tũhoro tũho maria wahahye Pilato pehe. “¿Jesu yaria tuhasayari?” ni tũhoturo, tũho maria wahahye. Sa yero surara pũhtoro pũhtoro ohõ saha niahye tiqairore:

—¿Jesu yariaa wahari? ni, sinituahye tiqairore.

⁴⁵ Tiqairo sa nigũ surara pũhtoro yũhtiahye:

—Yariaa wahari, niahye.

Tiqairo sa nigũ Pilato Jesu pagũre oho dutiahye Josere.

⁴⁶ Tiqairo sa oho dutiri bato José quehnoari suhtirore dúahye. Dú tuhasa, Jesu pagũre ne dijio, suhtiro mehna wahme, masa copepũ utãpũ tiquina seheri copepũ tiqairo pagũre cũahye. Cũ tuhasa, ti cope caha ijiria utãre pajiria utãre tu torẽ cã, ti copere bihahye.

⁴⁷ Sa ye María Magdalena, María José pacoro Jesure tiquina cũrirore ihñahye.

16

Jesu masa wijiahye

(Mt 28.1-10; Lc 24.1-12; Jn 20.1-10)

¹ Sa ye saurũ yũhdũgũ María Magdalena, María Santiago pacoro, Salomé mehna wisõñe co ehme sitiye dúahye tiqairo pagũre wisõñe tehe.

² Sa ye domingo bohrea queharo Jesure tiquina cũri copepũ wahahye tiquina.

³ Wahaducuye, ohõ saha niahye:

—¿Ti copere biharia utãre noa marine põo basarotari na? niahye tiquina basi.

⁴ Ti copepũ esaye, ti copere biharia utãre pajiria utãre tiquina põo cũriare ihñahye tiquina.

⁵ Sa ihñañe ti copepũ sajã sahye. Sa sajã saye, wahmũnore poto pehe dujiriquirore yehs-eye suhti tiriquireore ihña, acũaa wahahye.

⁶ Tiquina sa acũagũ ohõ saha niahye tiquiro:
—Yũhũre ihña acũeracãhña. Jesu Nazare cjãno tiquina quẽ biha wejẽdiquiro mũsa macariquireo masa wijia tuhasari. Ohõre mariedare. Tiquirore tiquina cũrĩrore ihñaña.

⁷ “Tiquiro mũsa pano Galileapũ waharota”, ni yahuna wahaya tiquiro buheyequinare, Pedro gũhũre. Topũ tiquiro nidiro sahata mũsa tiquirore ihñanata, ni yahuahye wahmũno tiquinare.

⁸ Tiquiro sa nigũ tũhoye tiquina cueye, nanare, masa cope cahapũ ijiriquina oma cãa wahahye. Sa cueye apeqinare yahuerahye.

*Jesu María Magdalenare bajuahye
(Jn 20.11-18)*

⁹ Sa ye domingo ijigũ Jesu tiquiro masa wijiarĩ bato María Magdalenare bajua mũhtahye. Ticoro siete watĩare cũomedicoro ijimahye. Sa yero Jesu tiquiro yariato pano watĩare tiquiro cohãnohricoro ijiahye. Sa yero ticoro pehere bajua mũhtahye tiquiro masa wijiarĩ bato.

¹⁰ Sa ye Jesu mehna cjẽna tiquiro yariagũ ihñañe tutuaro bũjũa witi, utiye niahye. Sa tiquina utiri watoa ticoro pehe tiquirore ihñarire yahumahye tiquinare.

¹¹ “Cristo catiri. Ihñaũ”, ticoro ni yahuepegãta tũho duerahye.

*Jesu tiquiro buheyequinare bajuahye
(Lc 24.13-35)*

12 Came p̄aro tiquina mehna cjēna w̄huse marienop̄a tiquina tiniḡa Jesu sijoro saha b̄ajuriq̄iuro tiquinare b̄ajuahye.

13 Tiq̄iuro sa b̄ajuaḡa ih̄ñañe tiquina tojoaa waha, apequinare Jesu yequinare tire yahuahye. Tiquina sa ni yahuepeḡata tiquina pehe t̄aho duer-ahye.

Jesu tiq̄iuro yere buhe dutiro ohoahye tiq̄iuro buheyequinare

(Mt 28.16-20; Lc 24.36-49; Jn 20.19-23)

14 Came doce tiq̄iuro buheyequinare mesa cahap̄a tiquina dujiḡa tiquinare b̄ajuahye tiq̄iuro. Sa yero tiq̄iurore ih̄ñariquinare tiquina yahuḡa t̄aho dueyequinare masino Jesu tiquinare tuhtiahye. Tiq̄iurore tiquina quehnoano wac̄u tutuerari buhirire tuhtiahye tiquinare.

15 Sa tuhti tuhasaro tiquinare oh̄o saha niahye:

—Ahri yehpa ijipihtirop̄a quehnoañe buheyere ijipihtiyequina masare buhena wahaya.

16 Ȳh̄h̄are wac̄u tutuayequinare tiquina wame yenohriquinare pecap̄a wahaboriquinare ȳhd̄horota Coh̄ãcj̄a. Sa ye ȳh̄h̄are wac̄u tutueyequina Coh̄ãcj̄a tiq̄iuro buhiri dahreatiquina pecap̄a wahatiquina ijjeta.

17 Sa ye ȳh̄h̄are wac̄u tutuayequina ȳh̄h̄a tutuaye mehna oh̄o saha yeeta: Ȳh̄h̄a tutuaye mehna, ȳh̄h̄a wame mehna wat̄iare coh̄ãeta. Sa ye wahma yahuducuyere yahuducueta.

18 Sa ye añaaare tiquina ñeh̄eḡa, ijipihtiye nima d̄ahse ijiye nimare tiquina sihniḡa, tiquinare ne pur̄isi. Sa ye dohatiyequina bui tiquina omocarine

tiquina ña peogũ dohatiyequina pehe quehnoa wahaeta, niahye Jesu tiquiro buheyequinare.

Jesu ʘhmʘsepʘ mʘjaa wahahye

(Lc 24.50-53)

¹⁹ Sa ni yahu tuhasa mari pʘhoro Jesu ʘhmʘsepʘ mʘjaa wahahye. Topʘ esaro Cohãcjũ poto pehe dujahye tiquiro mehna pʘhoro ijiro.

²⁰ Sa ye Jesu buheyequina ijipihtiropʘ quehnoañe buheyere buheye wahaah wahahye. Tiquina sa buhegũ mari pʘhoro tiquinare yedohoahye. Tiquiro tutuaye mehna ye ihño, masigũ yeahye tiquinare, masare tiquiro ye buheyere tʘho dutiro. To punota ijire.]

Cohãcjũ Yere Yahuducuri Tju
New Testament in Piratapuyo (CO:pir:Piratapuyo)

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Piratapuyo

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Piratapuyo [pir], Colombia

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Piratapuyo

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

cv

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022

ad83cef1-6eb5-5233-a8f3-356e47bbda0d